Bronnenoverzicht – Kerstvloed 1717

Laatst bijgewerkt op 20 februari 2018

In dit overzicht vindt u bronnen over de Kerstvloed van 1717. Eerst vindt u meer algemene bronnen over de Kerstvloed. Daarna volgt een overzicht van pamfletten, kaarten/prenten, verzoekschriften, plakkaten, overige publicaties/resoluties en een overzicht van dijkprofielen uit het Journaal van Thomas van Seeratt.

Vervolgens vindt u bronnen per gemeente (evt. onderverdeeld in dorpen). Voor dit bronnenoverzicht zijn o.a. Doop-, Trouw- en Begraafboeken (DTB), lidmaatregisters en oud rechterlijke stukken doorzocht. Dit overzicht is mede tot stand gekomen dankzij de vele tips die wij ontvingen.

Achter iedere titel staat of deze [online] te bekijken is, op de [studiezaal] van de Groninger Archieven of elders is in te zien. Tevens zijn toegangnummers en inventarisnummers genoteerd bij de stukken die raadpleegbaar zijn bij de Groninger Archieven.

Inhoudsopgave

Algemeen 3
- Pamfletten 3
- Kaarten/prenten 5
- Stadsbestuur van Groningen, “Rekwestboek” 5
- Staten van Stad en Lande, “Requestboek” 5
- Plakkaten 8
- Staatsresoluties 9
- Afschriften, publicaties en resoluties 10
- Resolutieboek gecommitteerden tot de dijken (provincie) 11
- Dijkprofielen 17

Appingedam 18
- Appingedam 18
- Opwierde 18

Bedum 19
- Bedum 19

Delfzijl 19
- Bierum 19
- Farmsum 20
- Heveskes 22
- Oterdum 22
- Woldendorp 27

De Marne 31
- Eenrum 31

Leens 32
Niekerk en Vliedorp 36
Pieterburen en Wierhuizen 36
Ulrum 37
Westernieland 38
Eemsmond 41
Oosternieland 41
Usquert 42
Grootegast 45
Lutjegast 45
Menterwolde 46
Noordbroek 46
Oldambt 48
Beerta 48
Finsterwolde 49
Nieuw-Beerta 49
Nieuw-Scheemda 50
Slochteren 51
Siddeburen 51
Ten Boer 52
Thesinge 52
Woltersum 53
Winsum 55
Winsum 55
Bellingeweer en Ranum 63
Bijlage I Doorzochte bronnen zonder resultaat 64
Bijlage II Transcripties plakkaten 66

Algemeen

Voor een overzicht van bronnen over de Kerstvloed in het archief van Gedeputeerde Staten, zie Tonko Ufkes, "De Kerstvloed van 1717: oorzaken en gevolgen van een natuurramp" (doctoraalscriptie RUG 1984) op p. 110-114. [online] [studiezaal]
Toegangnummer: 1761 inventarisnummer: 1071

Voor een overzicht van de geleden schade per dorp, zie Register, Van Geleden Verlies in de Provincie van Stadt En Lande. Aan Wechgespoelde Huysen Verdronken Menschen Hoornbeesten Peerden Verkens Schapen in de jongste Watervloedt van Midwinter 1717. Invoegen het selve op voorgaende aenschryvinge der Heeren Gedeputeerde Staten van Stadt en Lande van den 9 Marty en 14 Iuny 1718. [online] [studiezaal]
Toegangnummer: 1772 inventarisnummer: 2404

Journaal van commies-provinciaal Thomas van Seeratt. Zie Journaal van de commies-provinciaal Thomas van Seeratt betreffende de dijken over de jaren 1716 - 1721. Aangeboden aan Stadhouder en gedeputeerde staten, 1730. [online] [studiezaal] [afgerond en transcriptie beschikbaar]
Toegangnummer: 1 inventarisnummer: 818

Stukken betreffende de Kerstvloed van 1717, het herstel van de dijken en de daaruit voortvloeiende moeilijkheden 1718-1730. Diverse stukken over met name de nasleep van de Kerstvloed: bevat veel berichten over dorpen in het Westerkwartier, waarvan de bewoners geacht werden te betalen voor het dijkherstel. Daaronder zijn namenlijsten. [online] [studiezaal] [afgerond en transcriptie beschikbaar]
Toegangnummer: 2 inventarisnummer: 1084

Pamfletten

In de pamfletten wordt veelal op emotionele wijze geschreven. Vele persoonlijke verhalen en anekdotes over de Kerstvloed worden vermeld.

Boitet, R., Lofoffer den Allerhoogsten toegebragt, door de Maassluische visschers over hunne behoude aankomst, na den zwaaren kersmisstorm des jaars 1717 (Delft, R. Boitet, 1719) [Universiteitsbibliotheek – Bijzondere Collecties]

Cramer von Baumgarten, G.J.F., De kersvloed van 1717 in gesprekken ter herinnering van dien verschrikkelijken watersnood voor 1817(Groningen, Schierbeek, 1817) [studiezaal]
Toegangnummer: 1760 inventarisnummer: 817

Dit pamflet besteedt vooral aandacht aan de lotgevallen van individuele slachtoffers. Toen het werd uitgegeven, in 1719, vormde dit het eerste algemene verslag. Opgenomen zijn ook opsommingen van omgekomen personen en vee per dorp en korte beschrijvingen over de gevolgen in Oost-Friesland en de rest van Nederland.
Crous, A.E., "Opregt en Nauwkeurig Historis-Verhaal Van de Verwonderenswaardige, Droevige, Schrikkelike en seer Schaadelike Waaters-Vloed, Voorgevallen in de Provincie van Groningen en Ommelanden, Op Kersdag den 25. December Ao. 1717. Daarom met Regt genaamt De Kers-Vloed of Midwinters-Vloed. Met al 't geene in deselve, aanmerkelik is Voorgevallen; als ook een Nette Lijst van alle de Verdronkene Menschen en Beesten in deselve. Beneevens een Byvoegsel van 't Aangrensend Oost-Vriesland en de daar bygeleegene. Met alle de Generale begrootingen der geleedene schaade soo veel is bekent" (Groningen, bij Seerp Bandsma, 1719). [online] [studiezaal] [afgerond en transcriptie beschikbaar]
Toegangnummer: 1772 inventarisnummer 398

Doekes, S., Godts straffende handt uitgestrekt over de landen gelegen aan de rivieren de Elve, Weser, Eems, het Y, ende Maas bezonderlyk gevoelt in den swaaren watervloedt den XXV. December. M. DCC. XVII. (Embden E. Brantgum ..., 1718) [Universiteitsbibliotheek – Bijzondere Collecties]

Douci, J., Treurdigt, ter droeviger gedagtenisse van den vreesselyken en verderffelyken watervloed. Den 25{sten} van wintermaand MDCCXVII [...] gebragt oover Holland, Friesland, Omlanden, en der zelver nabuuren 1718 (Amsterdam, J. Douci [bookseller], 1718) [Universiteitsbibliotheek – Bijzondere Collecties]

Egmont, J. van, Relaas van de meeste ongelukken die 'er zijn geschied door de hooge watervloed, ... 1718 (Amsterdam : J. van Egmont, 1718) [Universiteitsbibliotheek – Bijzondere Collecties]

Grashof, H., De hand Gods vitgestrekt tot tugtinge over zommige provintien der Vereenigde Nederlanden, bestaende in zes gedigten van de watervloed, in kers-nagt, van 't jaer 1717. : T'zamen gestelt voor de godvrezende (Groningen, Johannes van Velsen, 1718) [Universiteitsbibliotheek – Bijzondere Collecties]

Kemner, J., De Suchtende Landtman In de Provincie van Stadt Groningen en Ommelanden Over de Hooge Water-Vloedt op Kerst-tydt den 25. van Winter-Maandt in het Jaar onses Heeren 1717 (Groningen : Johannes van Velsen, 1718) [studiezaal]
Toegangnummer: 1772 inventarisnummer: 2405

Outhof, G., Verhaal van alle Hooge Watervloeden in meest alle plaatsen van Europa van Noachs tydt af, tot op den tegenwoordigen tydt toe : met een nieuw Kaertje van 't verdronken Landt in den Dollaart ... met een breede beschryving van den zwaaren Kersvloedt van 1717, 1720 (Emden, Van Senden, 1720) [studiezaal]
Toegangnummer: 1765 inventarisnummer: 69

Spandaw, J., Groningerlands zeer Hooge en Schrikkelyke Watervloed, Ter Overstrooming van een groote menigte van Menschen, enz. op Kers-tyd den 25 Decemb. 1717. Verhandeld uit Ps. 90: 5, 6. Op den eersten Biddag, gehouden in Groningerland, den 5 Jan. 1718. En daar na uitgebreid, en ter Gedagtenis in 't ligt gegeven. Alwaar met een zyn ingevoegd eenige Redenen en Bedenkingen tegen het Oude, en hedendaagze Nieuwe gevoelen, aangaande Christi Duizend-jaarig Ryk op Aarden. Zynde ook daar agter bygevoegd een Register der verdronkene Menschen, enz. in Groningerland (Groningen : Jurjen Spandaw, 1718) [studiezaal]
Toegangnummer: 1772 inventarisnummer: 980

Spinniker, A., J. Spandaw Gods gerichten op aarde, vertoond in den schrikkelyken storm en hoogen watervloed, op den 25 en 25sten van wintermaand in 't 1717de jaar voorgevallen, (Groningen, Jurjen Spandaw, 1718) [Universiteitsbibliotheek – Bijzondere Collecties]

Met dank aan mevrouw E. Sloterdijk

Kaarten/prenten

Anoniem, Prent van de stad Groningen tijdens een overstroming, blad afkomstig uit "Staatkundige historie van Holland" van Bernardus Mourik deel XXV, p. 58 (1536-4561). [online]

Heijne, B., Kaart van de vernielde en van de nieuw aan te leggen zeedijken van Zoutkamp tot Dijksterhuis, 1718 (817-1076). [online]

Heijne, B., Kaart van de vernielde en van de nieuw aan te leggen zeedijken van Ulrum tot Deikum bij Dijksterhuis, 1718 (817-1078). [online]

Heijne, B., Schetskaart van de vernielde en van de nieuw aan te leggen dijken bij Kloosterburen, 1718 (817-1314). [online]

Homann J.B., Geographische Vorstellung der jämerlichen Wasser-Flutt in Nieder-Teutschland, circa 1718-1720 (817-2454). [online]

Stadsbestuur van Groningen, "Rekwestboek"

Stadsbestuur van Groningen, "Rekwestboek", uittreksels uit ingekomen verzoekschriften om financiële hulp, wegens geleden schade door overstromingen, veeziekten, slechte oogsten, gemiste inkomsten door stremming van de scheepvaart en andere tegenslagen, met de daarop door burgemeesters en raad genomen beschikkingen, 1716 - 1727 [online] [studiezaal] [transciptie wordt gecorrigeerd, binnenkort online]
Toegangnummer: 1605 inventarisnummer: 654

Het rekwestboek bevat vele verzoekschriften vanwege geleden schade, veroorzaakt door rampen (waaronder de Kerstvloed). Bijvoorbeeld schade aan gepachte gronden. Een voorbeeld:

1718 apr 25 Verzoek van Sijbolt Jans, Eppo Reints, Luitien Isebrants, Hindrick Ebes, de kinderen van Ewke Wiltes, de weduwe van Jacob Popkens, Eppo Bonts uit Heidenschap, Berent Jacobs namens Bartholdt Popkes en Hindrick Carssiens uit Klein Harkstede, meiers van het Sint Geertruids Gasthuis, om kwijtschelding van huur, wegens geleden schade door overstroming en het verlies van hun huizen en vee.

Deze verzoekschriften zijn inmiddels gescand en uitgebreid omschreven.
U vindt de beschrijvingen als u bij Nadere toegang op Inzien klikt. U kunt deze beschrijvingen ook doorzoeken met behulp van de blauwe zoekbalk, door bijvoorbeeld de naam van een persoon of plaats in te typen.

Met dank aan de heer C. Tromp en de heer T. Boekema

Staten van Stad en Lande, "Requestboek"

Staten van Stad en Lande, "Requestboek", register van door gedeputeerde staten gegeven apostillen op bij hen ingediende rekesten, 1698 jan 17 – 1722 okt 14 [studiezaal]
Toegangnummer: 1 inventarisnummer: 432

In dit rekwestboek staan ook verzoekschriften wegens de geleden schade door de Kerstvloed.

Hier volgen vooorbeelden:

Op het req*ues*t van Engelke Jacobs Schatbeur-

der en lasthebbende van Beerte en Beerster-
hamrik, versoekende om eenig uijtgespoelt en
weggedreven hout van het paalwerk, voor
en in de Finsterwolder Kolk A*nn*o 1687. Geslagen,
wederom tot eene omkaijnge van onlangs
ingespoelde kolk aldaar te mogen gebruij-
ken. (:geapostill*eert*)
De Heeren Gedep*uteer*den hebben na ingenomen
rapport der He*e*ren Gecom*mitteer*den van 't Quartier,
het versoek ten req*ues*te geaccordeert. Act*um* Gron*ingen*
in Coll*atie* den 16 febr*uari*s 1718.
(ge*teken*t als boven:)

Op het versoek van Jan Harms in de Hark-
stede, ten eijnde de partic*uliere* Ontf*ange*r moge wor-
den geauthoriseert om de Heerdstede van
sijn huijsje, so door het soute water is weg-
gespoelt, te deleren.
(geapostill*eert*)

De Heeren Gedep*uteer*den het versoek ten regte
accorderende, authoriseren de part*iculiere* Ontf*ange*r
om ten gevolge jongste Staatse resol*uti*e
de Schoorsteen te deleren. Act*um* Gron*ingen* in
Coll*atie* den 4. Junii 1718. (ge*teken*t als voren:)

Op het versoek van Severijn Hindrix
Wed*uwe* ten eijnde de heerdstede van haar
huijs, hebbende gestaan tot Engelbert en
door de jongste watervloed geruineert, mo-
ge worden gedeleert.
(geapostill*eert*)

De Heeren Gedep*uteer*den hebben de versogte af-
schrijvinge ten gevolge Staatse resol*uti*e van
23 Julii 1718 geaccordeert.
(Act*um* en get*ekent* als boven
(Act*um* Gron*ingen* in Coll*atie*
den 5. Decemb*ri*s 1718. (ge*teken*t)

Op het versoek van Hommo Harckes, ten
eijnde sodane heerdsteede, als in Remo*nstran*ts
huijsjen te Finserwold [Finsterwolde] buiten dijks
is geweest, gedeleert, en hij van Jan*ua*rii
1718. Wegens de betalinge der voors*chrevene*
heerdstede, gedelibereert moge worden,
angesien voors*chreven* huijsjen door de jongst
voorledene watervloed is ingestort.
(geapostill*eert*)
De Heeren Gedep*uteer*den hebben het versoek
ten gevolge Staatse res*olutie* van 23 Julii
1718. geaccordeert. Act*um* Gron*ingen* in Coll*atie*
den 5 Jan*ua*rii 1719.

(ge*teken*t)
O.J.V.Berum. vt.

Op het request van Haijke Tammes weduwe
op Schermunkoogh [Schiermonnikoog], remonstrerende hoe dat
van de Comp*agni*e van de Capitain Helwerda
een ordonnantie tot een Kistenpand heeft,
soo tot Houwerzijl bij Hessel Haijkes door
de Midwintersvloet is weggespoelt geworden,
versoekende van de Maend den 6 Maij 1713.
verschenen een nieuwe Ordonnatie.
(was geapostilleert)
De Heeren Gedeputeerden hebben hierop ver-
staan, dat de Remonstrante bevorens een
nieuwe Ordonnantie sal konnen obtineren,
op haer kosten een publicatie over de
Provincie wegens dese verlustigde ordonan*tie*
sal moeten Laeten doen, ofte desen
aengaende genoegsaeme cautie hebben
te stellen. Actum Groningen in Coll*atie* den
20. April 1719. (ge*teken*t:)

Op het versoek van Jan Jacobs en des
selfs huijsvr*ouw* Geesjen Jans gewoond heb-
bende tot Crewert [Krewerd], ten eijnde haar Vier
kinderen en Vee in de laaste water-
vloed verdrongen mogen worden gede-
leert en de Suppl*ean*te*n* van betalinge
gelibereert.
(geapostilleert)
De Heeren Gedep*uteer*den gesien het berigt
van pagtenaren hebben Remonstr*ant*
van betalinge geexcuseert, en verstaan
dat des selfs naam te boeke sal wer-
den gedeleert.
(gedateerd en getekent als boven (Act*um* Gron*ingen* in
Coll*atie* den 1 maij 1719.

Op het versoek van Jan Abrahams
tot Stitswert [Stitswerd].
(geapostilleert)
De Heeren Gedep*uteer*den accorderen het
gedane versoek, de partic*uliere* Ontf*ange*r au-
thoriserende, om de heerdstede
van het huijsje tot Stitswert, staande
op den name van Harmen Peters en
door Jan Abrahams bij de keerse
gekoft, als door de laaste water-
vloed, volgens attestatie geheel
weggespoelt als een steenbult ge-
rekent sijne, te deleren, sullende
door den pagtenaar in der tijd wor-
den berigtet, of van dese heerdstede

nog eenig schoorsteen geld mogte
resteren. Act*um* Gron*ingen* in Coll*atie* den 13
Junii 1720. (ge*teken*t) P. Laman vt.

Op het versoek van Focco Tammens
als Voormond over de minderjarige
kinderen van wijl*en* Tammo Tjarks en
Geeske Meijnders, ten einde van de
betalinge van het Heerdstede geldt
van Remonstrants pupillen behuijsinge
op de Meeden, moge werden on-
heft, als sijnde in de laaste water-
vloed ten eenemaal weggespoelt.
(geapostilleert)
De Heeren Gedep*uteer*den hebben de ver-
sogte afschrijvinge volgens Staatse
resol*uti*e geaccordeert. Act*um* Gron*ingen* in
Coll*atie* den 21 Novemb*ris* 1720.
(ge*teken*t) P. Laman vt.

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Plakkaten

Plakkaten bevatten allerlei verboden, geboden en ordonnanties. Een aantal plakkaten gaan over de Kerstvloed van 1717. Het is interessant om te zien dat deze plakkaten hun uitwerking hebben; het komt voor dat overtreders voor het gerecht worden gedaagd. Een voorbeeld hiervan kunt u in dit overzicht vinden onder **Farmsum** (**Gerichten in Fivelingo**).

Staten van Stad en Lande, 1594-1798, Banden, houdende gedrukte plakkaten van (stadhouder en) Provinciale en gedeputeerde staten, hun gecommitteerden en ambtenaren, 1605 - 1798 feb 7 [studiezaal]

Toegangnummer: 1 inventarisnummer: 477

Bevat gedrukte plakkaten met voorschriften over bijvoorbeeld bepaalde verboden na de Kerstvloed. *De transcripties van deze plakkaten zijn te vinden in bijlage II.*

1718, 1 januari, Uitschrijving van een maandelijkse vast- en bededag, te beginnen op woensdag 5 januari, i.v.m. de watervloeden, folio 324.

1718, 25 februari, Verbod op de uitvoer van rundvee i.v.m. het verlies aan vee door overstroming, folio 326.

1718, 21 maart, Plakkaat tegen de uitvoer van stro, i.v.m. het dijkherstel na de watervloed van Kerstmis 1717, folio 327.

1718, 28 maart, Plakkaat voor een vast- en bededag, folio 328.

1718, 12 april, Ordonnantie om verdronken vee te begraven, vanwege de grote stank en mogelijke ziektes die kunnen ontstaan, folio 329.

1718, 17 mei, Plakkaat op het verstrekken van een overzicht van inwoners, paarden, wegens etc. in de carspelen, folio 331.

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Staatsresoluties

"Staatsresolutiën". Net-exemplaar van het resolutieboek der Provinciale Staten van Stad Groningen en Ommelanden, na 17 februari 1795 van de (Provisionele) Representanten van het Volk van Stad en Lande, 1595 – 1798 30 [studiezaal]

Toegangnummer: 1 inventarisnummer: 30

Bevat stukken (vanaf december 1717) over de nasleep van de Kerstvloed en het verbeteren van het dijkwezen. Een fragment:

Transcriptie:

[Kopregel:]
De Gedeputeerde Staten van Stadt en Groningen
En Ommelanden.

Als 't Lands saken in grote Verlegenheid sijn
gebragt, door de jongste overstromminge
der soute Wateren, en vele pressante affaires daar
uit sijn resulterende, waarop spoedige en Vrugt-
bare resol*utiën* worden Vereischt. So is 't dat Wij
goedgevonden hebben uitschrijving te doen van
eenen Landdag; versoeken daarom en te min
ampshalven ordonneren den H*eeren* Burger*meesteren*
en Raad in Groningen midsgaders allen Jon-
keren, Hovelingen en Eijgen Erfden der Omm-
landen of daat geen Eijgen Erfden sijn uit ieder
Carspel een of twee Volmagten met genoegsame
schriftelijke procuratie voorsien tegens aan-
staande Donderdag Sullende sijn den 30
deses des avonds in de Herberge en des anderen
daags Voormiddags op 9 uiren in het Prov*incie*-
huis alhier te erschijnen, de propositie te
aanhoren en Voordts te resolveren op de
verdere pointen en alsdan geproponeert sullen
worden.
[…]

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Afschriften, publicaties en resoluties

Register Feith-stukken Stadsarchief Groningen (meest afschriften), 1594 – 1815, verzameling van stukken, deel 32 [studiezaal]

Toegangnummer: 2041 inventarisnummer: *verzameling van stukken deel 3*

Enkele ordonnanties die betrekking hebben op de Kerstvloed, zoals:

Transcriptie:

Ordonnantie van burgemeesteren en raad van Groningen over het maken van kruikarren tot herstelling van de dijken.

Folio: 429

[Marge:] 11 Junij 1718

[Kopregel:] Borgemeesteren ende Raadt
in Groningen

Doen te weten

Folio: 430

Alsoo met het Herstellen der *ont*rapponeerde
Dijken in dese provincie een anwansch sal
werden genoomen, en tegenswoordigh
op verre nae het gerequireerde getal van
Kruikaren niet vervaarght is, nogh de
respective stellemakers soo hier in dese
stad als te lande in staat sijn om
binnen kersten tijdt een genoeghsaem
quantiteijt deselven te konnen vervaardigen
hebben wij uijt Considoratie van
dit noodigh en spoedverijschende
werk Dienstigh en nootsakelijk
geoordeelt te publiceren en vrijheijt
te geven soo wel an de Timmerlieden
gilde als andere vreemde personen
die haar dit werck verstaan, om
ten dienste deser provincie, onverhindert
en buiten *Ono*leste der Stellemaakers
gilde de noodige kruikaren te mogen
maaken ende soodane prijs, als die tegens-
woordigh door de provinicie worden betaalt
waar van een model bij de Commijs
Provinciaal van Zeeratt sullen
komen bekonnen en bij de leverantie
haare penningen genieten, volgens
Resolutie der Ed*ele* Mog*ende* Heeren staat en
deser Prov*incie* op hededen gevoeren

En op dat Elck een jeder van dese onse
welweijninge moge werden verwittight

hebben wij noodigh geoordeelt sulx met
den druick gemeen te maeken en
te doen affigeren ter plaasenn
daar mengewoon is affieert te
doen, Ad: Groningen in curia
faturui Den 11 Junij 1718

[…]

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Resolutieboek gecommitteerden tot de dijken (provincie)

Borg Farmsum, Resolutieboek van de gecommitteerden tot de dijken cum plena, 1718 mei 17 - 1722 feb 26 [studiezaal]

Toegangnummer: 619 inventarisnummer: 1039

Deze tekst gaat over de afspraken die werden gemaakt, na de Kerstvloed, over de dijkbouw.

Transcriptie:

Conventie van den
22 Maij 1718. over d'repara-
tie der Zeedijken de
lasten en verdere saken
tussen de 2 leden van Stadt
en Lande ten overstaen
van de H*eeren* Gecommitt*eerden*
van Vrieslant.

Door de discreperende Sentimenten van
beij de Leeden van dese Provinciale Regerin-
ge over de Methode tot het hermaaken der gedelabe-
reerde Dijken. Met den ankleve van dien bij de He*e*ren
Staaten van Stadt en Lande, van wegens de impor-
tantie en spoet vam dese saeke te rade geworden en ge-
resolveert sijnde, om de Heeren Staaten van de Pro-
vincie van Frieslandt Haare Goede Vrienden
en Nabuiren te versoeken, ten eijnde door de Mediatie
en interpositie van eenige Heeren, uit haar mid-
den te Committeeren en herwaardts te senden, de
discrepante Sentimenten Soo veel toenlijk te mogen
worden geassppieert en over een gebragt, eijndelijk
de beijde Leeden door de Vriendelijk officien en in-
ductien van de prasente Heeren Gecomm*itteer*de
Als de Ho*oge* WelGeb*orene* Wel Edele Gestrenge Heeren
Hector Willem van Glinstra Grietman over Tiet-
Zerksteradeel I^{n} Sicco van Goslinga Grietman
over Franekradeel Curator der Academie tot fra-
nequer, en Dijkgrave der vijff deelen dijken, Johan
vegelin van Claarbergen, Hieronimus de Blauw
Burgemeester der Steede Leeuwaarden, en Herman-

nus Huber Oud Secret*ari*s der se;ven Provincie,
Waaren vereenigt en geconvenieert alles sonder
prajudicie en consequentie infuturum.
Dat de Provinciale Dijken soo volgens gewoonte
Tijdelijx door de Provincie worden uit bestedet,
Door den Heeren Gedep*uteer*den sullen uit bestedet
worden.

dat de

Dat de andere Provinciale dijken op Provincie
landen leggende in opsigte van on vermogende
Meijeren. Door 's Lands Militie sullen worden gehol-
pen hermaakt.
Dat de Militie an de dijken arbeidende 's daags
5. stuijvers souden genieten.
Dat hulp Carspelen over de gehele Provincie na
de methode van den Jaare 1687 souden uitgeschree-
ven worden, in dier voegen dat tot het her maaken
der Dijken in Hunsingoq*uartie*r souden geamploijeert
worden, de Carspelen van het gem*eld*e en Westerq*uartie*r en
Oldampte, de Carspelen van het gem*eld*e Fivelingoq*uartie*r en
het Gorecht en het Oldampt, mits dat die geene, die
haar eijgene Dijken moeten her maaken, van hulpe
te doen sullen wesen geeximeert.

Dat mede ter dispositie der Heeren Gecom*mitteer*den sal-
wesen om de Keuters of arme ingesetenen, an de dijc-
ken arbeijdende 6. Á 7. St*uijver*s 's daags te doen betalen.

Dat de Conventie van den 18 *Decem*br*is* 1717 in voegen
als nu ten overstaen der Heeren Gecomm*itteerden* is ter neder-
gestelt, ter executie sal worden gebragt.

Rapport der Heeren Gecom*mitteer*den
tot de Petitien van den Rade van
State en deser Provincie finan-
ces.

Edele

Edele Mogende Heeren.

De Heeren Gecom*mitteer*den ten gevolge U Ed*el* Mog*ende* res-
olutie van giesteren nader gebesoigneert hebbende
over het introduceren der Nieuwe middelen, hebben
onder U Ed*el* Mog*ende* goedvinden geordeelt, dat vast
gestelt behoorde te worden.

1. Den ophef van b. verpondingen voor dit Jaar en:
   Het betaelen van drie paeijen van den vierhonders-
   ten penn*ing*. Met renunciatie an de pratensie van de
   Heeren van de Stadt van twee verpondingen, en een

paeij van den vier hondersten penn*ing* van het voor-
leeden Jaar.

2. Alle Obligatien in distincte soo van buijten als
binnenlandsche Capitalen op de Generalit*eit*s- en Pro-
vinciale Comptoiren belegt, te beswaeren van vijf
op vier per cent, mits dat de belastinge van den
vierhondersten penning daar van gekort sal worden
en sulx voor de Jaeren 1718 en 1719. Sullende dese
kortinge beginnen met den 1. Jan*uar*ii anstaende.

3. Dat ten opsigte van de lijfrenten, de Heeren Ge-
com*mitteer*den van advijs sijn, dat deselve gebagt souden
worden van tien op Negen per cent, mede voor de
Jaaren 1718. en 1719. onder de voor gem*eld*e kortinge,
en. met den 1. Jan*uar*ii anstaende te beginnen.
Verders de rapporten van den 7. En 8. Octob*ris* 1716.
Nader te revideren.

Actum Groninga in het Provinciehuis den 18.
Decembris 1717.

dat

Dat eenige Carspelen wedersijts genoemt, als
an sijde van de Stadt de Carspelen.

Noorddijk, Middelbert, Engelbert
Kleij Oldampt in 't geheel, Midwolderhamrik, Scheemderhamrik,
Korengast, Finsterwolt [Finsterwolde].
En an sijde der Ommelanden de Carspelen.
Ulrum Vliedorp Niekerck [Niekerk]
Vierhuisen [Vierhuizen] Hornhuisen [Hornhuizen] Cloosterbuiren
[Kloosterburen]
Leens Wehe [Wehe den Horn] Suirdijk [Zuurdijk]
Warfhuisen [Warfhuizen] Wetsinge Wierhuisen [Wierhuizen]
Pietersbuiren [Pieterburen] Eendrum [Eenrum] Westernielandt [Westernieland]
Saaxumhuisen [Saaksumhuizen] Obergum Suidwolde [Zuidwolde]
Noordwolde Bedum Dijxhorn [Dijkshorn]
Westerwijtwert [Westerwijtwerd] Onderwierum Uithuisen [Uithuizen]
Meeden Usqueert [Usquert] Spijk
Berum [Bierum] Schiltwolde [Schildwolde] Sloghteren [Slochteren]
Colham [Kolham] Scharmer Harkstede
Ten Bour [Ten Boer] *Sint* Anne Oostwolt [Oostwolde]
Woltersum Holwierda [Holwierde] Uitwierda [Uitwierde]
Tjamsweer Opwierda [Opwierde] Godlinse
Losdorp Farmsum Oterdum
Ooster Wierum [Oosterwierum] Heveskes Weijwert [Weiwerd]
Mitthuisen [Midhuizen] Siddebuiren [Siddeburen] Ten Post
Witte Wierum [Wittewierum] Garrelsweer Hellum.
surcheance van executie der verpondingen van voor-
leden Jaar sal worden geaccordeert tot den 1. Aug*us*ti
anstaende, in welke tijt door de Gecom*mitteer*den sal wor-

den geexamineert en gereguleert, wie in gevolge dit rapport remis van verpondingen voor 't geheel of ten deele sal worden gegeven, na welke tijt de Carspelen en particulieren, de welke geen remis is gegeven, voor de verpondingen an

Anspraakbaar sullen sijn.

Dat gelijke surcheance an eenige Jngesetennen van an andere Carspelen verleent sal worden, die an den H*ee*ren Gecom*mitteer*den daar toe gestelt, gelijke of genoegsaeme reden van klagten sullen konnen voorbrengen.

Dat in middels door Heeren Gecom*mitteer*den sal worden ge examineert op den voet van bewijs, als agter in dit rapport is vermelt, wiens landen geheel geen of weijnig gemaak hebben gehadt, om deselve na proportie remis van verpondingen te doen hebben.

Dat voor af door de Gecom*mitteer*den sal worden gemaekt een concept van de verdeelinge van Carspelen of Manschap der selven, an de welke an wijsinge sal worden gedaen, van de panden of porcelen dijks, waar an sij sullen arbeijden, om op te maeken, 't welk an de Staaten sal worden geprasenteert, om der selven approbatie daar op af te wagten.

Dat de voorschrevene Manschap boven het voors*zegde* an gewesen werk, niet beswaert sullen moogen worden, ten waare daar inne merkelijke veranderinge door, onvoorsiens emergerende toevallen moeste worden gemaekt, waar na de H*ooge* Heeren Gecom*miteer*den rapport an de H*ooge* Heeren Staaten sullen moeten doen, om door deselve daar inne gedisponeert te worden.

Dat het

Dat het vorder reguleeren en executeren van het werk met den ankleve van dien, sal worden gedemandeert an de Heeren Gecom*mitteer*den, de welke ten dien eijnde ten minsten een maal alle 14.dagen te samen in de Stadt sullen vergaderen, en in de Quartieren bij het werk twee geCom*mitteer*den tijdelijx prasent sijn, een a twee daegen des weeks, of meer, ter dispositie van de H*ee*ren Gecom*mitteer*den cum plena

Dat voor den Jaare 1718 sal worden geconsenteert in ses verpondingen, edog onder die expresse conditie dat over al in de Prov*inci*e de gebruikeren der landen de welke met twee geloof weerdige getuigen, geregtelijk beedigt an den Heeren Gecom*mitteer*den sullen konnen betonen, dat sij wegens over gekomene rampen van ver-

lies door de Waetervloed of derselve Rundvee, geen
gewas of gemaak, soo voor het geheele of ten deele van
haare Landeijen hebben gehadt, dat na derselven
Staat en proportie der gewassen en gemaak van
landereijen dese geconsenteerde verpondingen, an dus-
daenige gebruikeren der landen, voor het geheel of ten
deele sal moeten werden geremitteert; sullende de
surcheance van executie, an gaende de verpondingen
voor het loopende Jaar, voor de geeximeerde Cars-
pelen, en verdere gebruikeren, de welke sig immid-
dels mogten ad dresseren als boven gesegt, soo lange
sijn en blijven gesurcheert, Tot der tijt ieder remis
door de Heeren Gecom*mitteer*den sal sijn gereguleert en
vast gestelt.

En

En sullen dese verpondingen niet eerder mogen
uit geschreven worden, als na dat de verpondingen
van den voorleeden Jaare sullen sijn uitgeschree-
ven, en de remissen van dien gereguleert, welcke
uitschrijvinge successivelijk sal worden gedaen.
Dat de Carspelen of particulieren haar bewijs
om remis te bekomen, ande Prov*ncia*le Secretarie voor
den 1. *Septem*br*is* sullen moeten oversenden, om aldaar nae
de Carspelen geliasseert te worden, van welke in ge-
komene attestatie recipisse van de Secret*ari*s sal wor-
den gegeven.

Dat de remissen sullen worden gereguleert en ge-
Termijneert voor den 1. *Novem*br*is* naest komstig, en
voorts in gewilligt worden drie paeijen van den vier-
Hondersten penn*ingen* de Termijnen van betaelinge
door den Heeren Gedep*utteer*den worden gereguleert.
Dat verders im positie sal worden gelegt op Coffij,
Thee, Chocolade, en andere Liqueurs, Als op het
pond Thee 1. g*ulden*
Coffij 10 stuijvers
Chocolade 6 stuijvers
Op alle Liqueurs in de lijste der gemeine middelen
niet geeximeert den tienden penn*ing*
op ieder riem schrijf papier 10. st*uiv*er
op ieder speel kaarten 2. st*uiv*er
op het pond snuijf tabak 1. g*ulden*
Van het gros tabak pijpen van buiten in komende
6.st*uiv*er
Dat mede impositie op de gebrookene graenen sal
worden

Worden gelegt, als op ieder mudde boekweijte van
buiten in komende 10. st*uiv*er
Gebroken garste van buiten in komende het mud-
de 2. g*ulden*

Haveren gorte van buiten inkomende 1.g*ulden* 10. St*uiv*er
Dat impositie sal worde gelegt op volgende spe-
cies van soete waren, als Suijker, vijgen, rosijnen,
corinten, pruimen, amandelen, rijs, geerst den
10.de penn*ing*.
Van alle specerijen als peper, caneel, foelij, gengber
Notemiscaten, nagelen, safferaen, jdem 10.de penn*ing*.
Van alleleij fruijten als appelen, peren, noten
mispelen, versche pruimen, kersen, hasenoten
Castanien, orange appelen, limoenen, citroenen
En andere versche of gekandeliseerde boomvrugten
en snippelen van citroenen of orange appelen
Van buiten inkomende den 5.den penn*ing*
Alle weede, pot of hout asch de ton te belasten
met den 20.sten penn*ing*
van boom olij, of olij van olijven ieder aan twee
g*ulden* 8 st*uiv*er als mede van lijnolij, van olij raap-
saat, koolsaat en hennep van buiten in komen-
de ieder aan 1.g*ulden* 10. st*uiv*er
Van de Traan van buiten in komende van
ieder quarteel 1.g*ulden* 10. st*uiv*er d'mindere vaeten na advenant.
Van inlandsche olij van ieder aan 11. st*uiver* de min-
dere vaeten na advenant.
Dat een impositie op het Leer sal worden gelegt
conform het project.
Dat verders de impositie op de koele wijnen sal wor-
den
verhoogt

verhoogt ieder anker met 1.g*ulden*
Brandewijn 2.g*ulden*
De Tabak het pond 2. st*uiv*er
Dat verders een impositie sal worden gelegt op de
Ampten, dog sal door de Heeren Gecom*mitteer*den tot de
finances tusschen dit en anstaende Landdaegs
reces worden gereguleert van wat Ampten en
hoe veele sal worden betaelt, op approbatie van
de Heeren Staten.
Dat de Militie sal worden gereguleert na het
plan van de Gen^{et} soo verre het profijtelijk is.
Sullende verders dese nieuwe middelen geintrodu-
ceert en geconsenteert worden, voor de tijt van 7.
Jaeren, om te strekken tot een fonds van negotiatie
op een drie dubbelden interest.
Aldus geresumeert en gearresteert. Groningen
in het Provinciehuis, Dominica den 22.
Maij 1718.
/Was geteijkent./

H. Glinstra
S. v*an* Goslinga
Joh*annes* vegelin H. Wolters C.W. Grevink
Van Claerbergen R. Emmen. C.T. van Starkenborgh

H. de Blauw
H. Huber
P. Laman
A.W. Hoeth
L. Bothenius
H. Hossnider
E. Rengers
W. Cranssen
Dr. A. Adriani

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Dijkprofielen

In het Journaal van Thomas van Seeratt staan op de laatste bladzijden tekeningen van dijkprofielen. Hieronder is beschreven bij welke dorpen, gemeenten, streken of diepen de dijkprofielen (figuur) horen.

fig.	fol.nr.	omschrijving
1	252	Reitdiep
2	252	Reitdiep van Wierum tot voorbij Houwerzijl
3	253	Vliedorp, Niekerk, Vierhuizen, Panser
4	253	Vierhuizen, Ulrum, De Houw, Hornhuizen en Klei?
5	254	Leens en Wehe-den-Hoorn
6	254	Leens
7	255	Kloosterburen en Wierhuizen
8	255	Wierhuizen, Pieterburen, Westernieland, Warffum, Usquert, Uithuizen, Uithuizermeeden, Godlinze, Spijk, 't Zand, Bierum, Holwierde en Uitwierde
9	256	Holwierde richting Oosterwijtwerd en verder
10	256	Provinciedijk benoorden Delfzijl
11	257	Delfzijl, Oterdum, Farmsum, Weiwerd, Heveskes, Termunterzijl, Fiemel
12	257	Oterdum, Termunten
13	258	Dollarddijk van Fiemel tot het huidge Drieborg?
14	258	Midwolda
15	259	Oostwold, Finsterwolde
16	259	Finsterwolde, Oudeschans (=Bellingwolderzijl)
17	260	Winsumerdiep of Reitdiep van Stad tot Huismans huis?
18	260	Reitdiepdijk van Huismans huis? tot Ezinge ten westen van Aduarderzijl
19	261	Ezinge
20	261	Kommerzijl en Ruigewaard
21	262	algemeen
22	263	algemeen

Appingedam

Appingedam

Hervormde gemeente Appingedam, archief van de kerkeraad en diakonie, "Consistoriiboek. Protocol van handelingen" 1717 jan 1- 1741 mrt 1 [studiezaal]

Toegangnummer: 202 inventarisnummer: 5

Meerdere notities over de (nasleep van) de ramp. Hieronder wordt beschreven dat het vee, kort na de Kerstvloed, in de kerk werd ondergebracht.

[Kopregel:] Anno 1717 den 29 Decemb*er* was Ordina-
rise Vergaderinge van Pred*icanten* Oud*erling* en Diak*en*
Met den gebeede begonnen.

Art*ikel* 1 […]
Art*ikel* 2 Aangesien de regtvaardige God deese Provincie in de vroege morgenstond van de 25. Dec*ember* met een overswaare watervloed heeft besogt, waar door veele mensen en beesten zijn verdronken, huisen weggespoelt, etc. en de kerk voor een groot gedielte met gereddede peerden, beesten, en schapen is vervult wiert in bedenken gegeven, waar de vergaderinge soude gehouden worden, of in de Kerk, of (gelijk deese morgen geschiet was) op 't Raadhuis, mits dat aldaar bancken wierden gebragt. De Broederen Ouderlingen, die 't effens ook Eedgenoten zijn, zijn versogt met de overige H*ooge* Eedgenoten hier over te spreeken.
Art. 3

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Opwierde

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Opwierde, Kerkeboek 1639-1765 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer:370

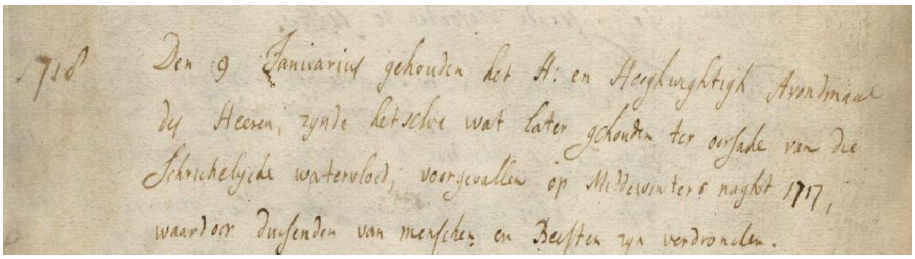
1718 Den 19 Januarius gehouden het H: en Hooghwightigh Avondmaal
des Heeren, zynde hetselve wat later gehouden ter oorsake van die
schrickelijcke watervloed, voorgevallen op Middewinters naght 1717,
waardoor duysenden van menschen en Beesten zyn verdronken.

Transcriptie:

[Zijlijn:] 1718

Den 19 Januarius gehouden het H. en Hooghwightigh Avondmaal
des Heeren, zijnde hetselve wat later gehouden ter oorsake van die
schrickelijcke watervloed, voorgevallen op Middewintersnaght 1717,
waardoor duisenden van menschen en beesten zijn verdroncken.

Met dank aan de heer A. Groeninga

Bedum

Bedum

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Bedum, Doop- en Trouwboek 1626-1811 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 27

Scannummer: 115 Folio: 113

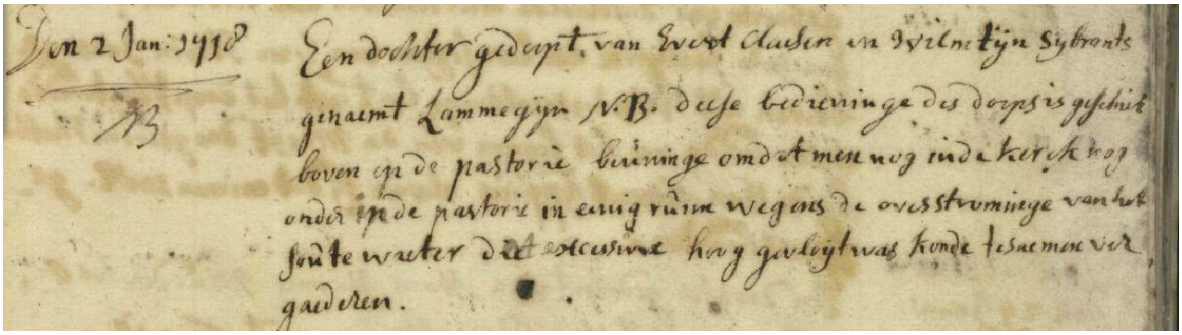

Transcriptie:

[Marge:] Den 2. Jan*uari* 1718
Een dochter gedoopt van Evert Claesen en Wilmtijn Sijbrants
genaemt Lammegijn N.B. deese bedieninge des doops is geschied
boven op de pastorie beuninge omdat men nog inde kerck nog
onder in de pastorie in eenig ruim wegens de overstrominge van het
soute waeter dat extreme hoog gevloijt was konde tesaemen ver
gaederen

Met dank aan de heer T. Bosch

Delfzijl

Bierum

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Bierum Doopboek 1705-1811 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 Inventarisnummer: 37

Scannummer: 4 Folio: 3

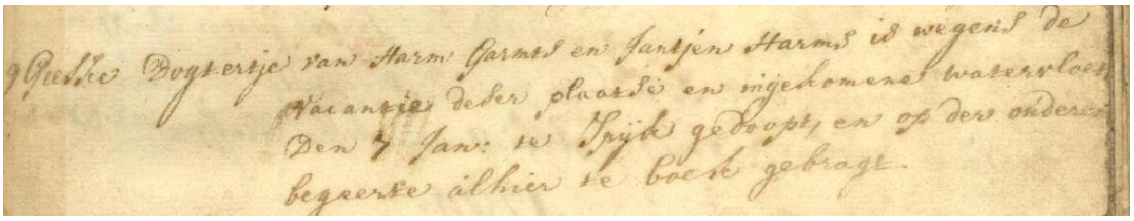

Transcriptie:

Geeske Dogtertje van Harms Garmts en Jantjen Harms is wegens de
vacantie deser plaatse en ingekomene watervloet
Den 7 Jan*uari* in Spijk gedoopt, en op der ouderen
begeert alhier te boek gebragt.

Farmsum

Gerechten in Fivelingo Notulen van rechtdagen van de gerechten van Farmsum en Siddeburen 1717 dec 8 - 1729 jun 16, gerecht van Farmsum [studiezaal]

Toegangnummer: 733 inventarisnummer: 172

Jan Harmens moest voor het gerecht van Farmsum verschijnen wegens het overtreden van het gebod om dode dieren te begraven. Zie de transcriptie hieronder. Vergelijkbare rechtszaken werden gevoerd tegen Haicke Hindricks (vanaf 17 juni 1718) en tegen Tiarck Harkes en consorten, in hun hoedanigheid als dijkrichters van het klooster Oosterwierum (Heveskesklooster) (vanaf 17 juni 1718). Kijk voor meer informatie over dit gebod onder **Plakkaten**.

Transcriptie:

[Koptekst:] Rechdagh tot Farmsum
Den 3 Junij 1718
[…]
Het Edel Egtbaere Gerichte ratione officii Impetrant
Contra
Jan Harmens Gedaegde
Het Edel Egtbaere Gerichte ratione officii conten-
deert tot confirmatie van ansegginge ten
einde Gedaegde geholden sal zijn om de
breucke te betalen, ter oorsake ghij u hebt
durven onderstaen, om tegens haer Edele Mogende
de Hooge Heeren Gedeputeerden, als mede Ge-
richtelijck placcaet, om een doodt peert
ofte krengh op u landt de hooge ses genaemt
hebt laten liggen, en ’t selve niet onder de aerde
begraven ofte dat ghij andersins daer toe nae
regte sult worden geconstringeert, de Gedaegde absent
wort in primam contumaciam genoteert
[…]
[Koptekst:] Rechdagh tot Farmsum
Den 17 Junij 1718
[…]
Het Edel Egtbaere Gerichte van Farmsum
ratione officii Impetrant
Contra
Jan Harmens Gedaegde
Het Edel Egtbaere Gerichte ratione officii insisteert
sijn voorgaende ansegginge ten protocolle
geteickent, de Gedaegde absent wort in secun-
dam contumaciam genoteert
[…]
[Koptekst:] Rechdagh tot Farmsum
Den 1 Julij 1718
[…]
Het Edel Egtbaere Gericht van Farmsum ratione
officii Impetrant Contra
Jan Harmens Gedaegde

Het Edel Egtbaere Gerichte ratione officii insisteert
sijn voorgaende ansegginge ten protocolle
geteickent, de gedaegde absent soo wert in
tertiam contumaciam genoteert
[…]
[Koptekst:] Rechdagh tot Farmsum
Den 19 October 1718
[…]
Het Edel Egtbaere Gerichte ratione officii
Impetrant Contra
Jan Harmens Gedaegde
[Custode: Het]
Het Edel Egtbaere Gerichte ratione officii insisteert
sijn voorgaende ansegginge ten protocolle
geteickent, en alsoo de Gedaegde op de eerste
twiede, darde, noch vierde peremptoriale
termijn niet is gecompareert, soo wort deselve
verus contumax en van alle sijne weerden en
defensien versteken verclaert, en in vier daelder
breucke gecondemneert.

Eildert Geerts moest voor het gerecht van Farmsum verschijnen wegens het niet eerbiedigen van de biddag die in verband met de Kerstvloed was ingesteld. Kijk voor meer informatie over de biddag onder Plakkaten.

Transcriptie:

Extraordinarie Rechdag tot
Farmsum Den 14 Aprill 1719
Het Edel Egtbaere Gerichte Ratione officii Impetrant
Contra
Eildert Geerts Gedaegde
Het Edel Egtbaere Gerichte van Farmsum ratione
officii contendeert tot confirmatie van anseg-
ginge ten einde Gedaegde geholden sal Zijn om
de breucke te betalen (ingevolge placcaet
van haer Edele Mogende) ter oorsake ghij u hebt
durven onderstaen om op den 5 April hujus
anni Zijnde geweest de maendelijcke biddedagh
met u wint meulen te malen of te laten
malen en alsoo de biddedagh verontheiliget
de Gedaegde present en neemt an om de breucke
met het Edel Eghtbaere Gerichte af te maken soo is desen
alsoo in actis geteickent.

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Heveskes

Burgerlijke Stand, Hervormde gemeenten, Heveskes, Kerkeboek 1687-1811
[online, via Alle Groningers] [studiezaal]
Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 220

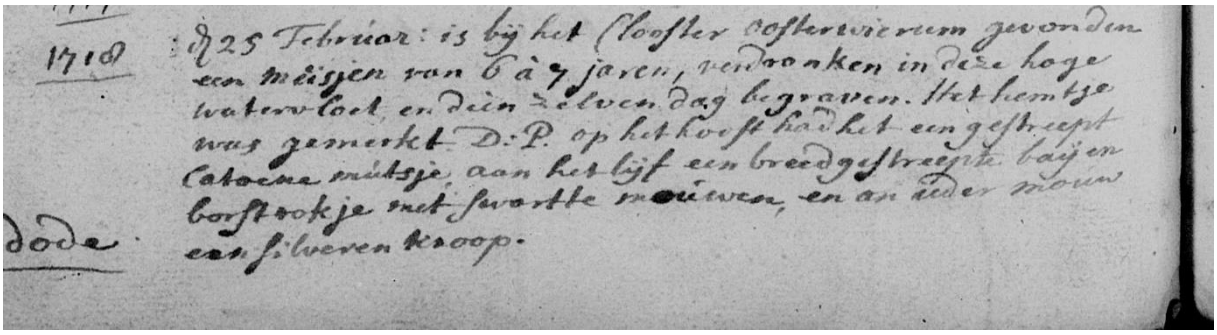
1718 d 25 Februar: is bij het Clooster Oosterwierum gevonden
een meisjen van 6 à 7 jaren, verdronken in deze hoge
watervloet, en dein zelven dag begraven. Het hemtje
was gemerkt D:P. op het hooft had het een gestreept
Catoene mutsje, aan het lijf een breedgestreepte baij en
borstrokje met swartte mouwen, en an ieder mouw
dode een silveren knoop.

Scannummer: 160 Pagina: 303

Transcriptie:

[Marge:] 1718
25 Februari: is bij het Clooster Oosterwierum gevonden
een meisjen van 6 à 7 jaren, verdronken in deze hoge
watervloet en dein zelven dag begraven. Het hemtje
was gemerkt. D:P: op het hooft had het een gestreept
catoene mutsje aan het lijf een breedgestreepte baij en
borstrokje met swarte mouwen, en an ieder mouw
een silveren knoop.

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Oterdum

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Oterdum Kerkeboek 1700-1811
[online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Scannummer: 86 Pagina: 86

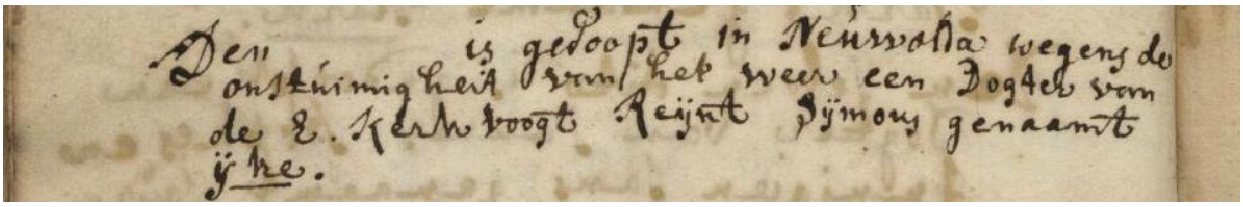
Den is gedoopt in Nieuwolda wegens de
ontstuimigheit van het weer een Dogter van
de E. Kerkvoogt Reijnt Sijmons genaamt
ijke.

Transcriptie:

Den is gedoopt in Nieuwolda wegens de
ontstuimigheit van het weer een Dogter van
de E. kerkvoogt Reijnt Sijmons genaamt
IJke.

Scannummer: 87 Pagina: 86

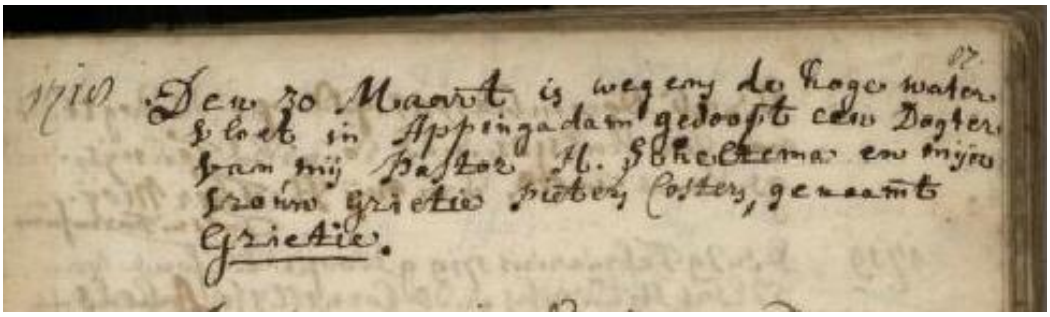

Transcriptie:

[marge:] 1718

Den 30 Maart is wegens de hoge water
vloet in Appingedam gedoopt een dogter
van mij pastor H. Scheltema en mijn
vrouw Grietie Pieters Costers, genaamt
Grietie.

[studiezaal]
Toegangnummer: 124 Inventarisnummer: 374

Met dank aan de heer J.P. Koers

Oterdummerzijlvest 1700-1899, Memorie over de schade veroorzaakt door de kerstvloed van 1717, 1718 afschrift [studiezaal]

Toegangnummer: 719 Inventarisnummer: 39

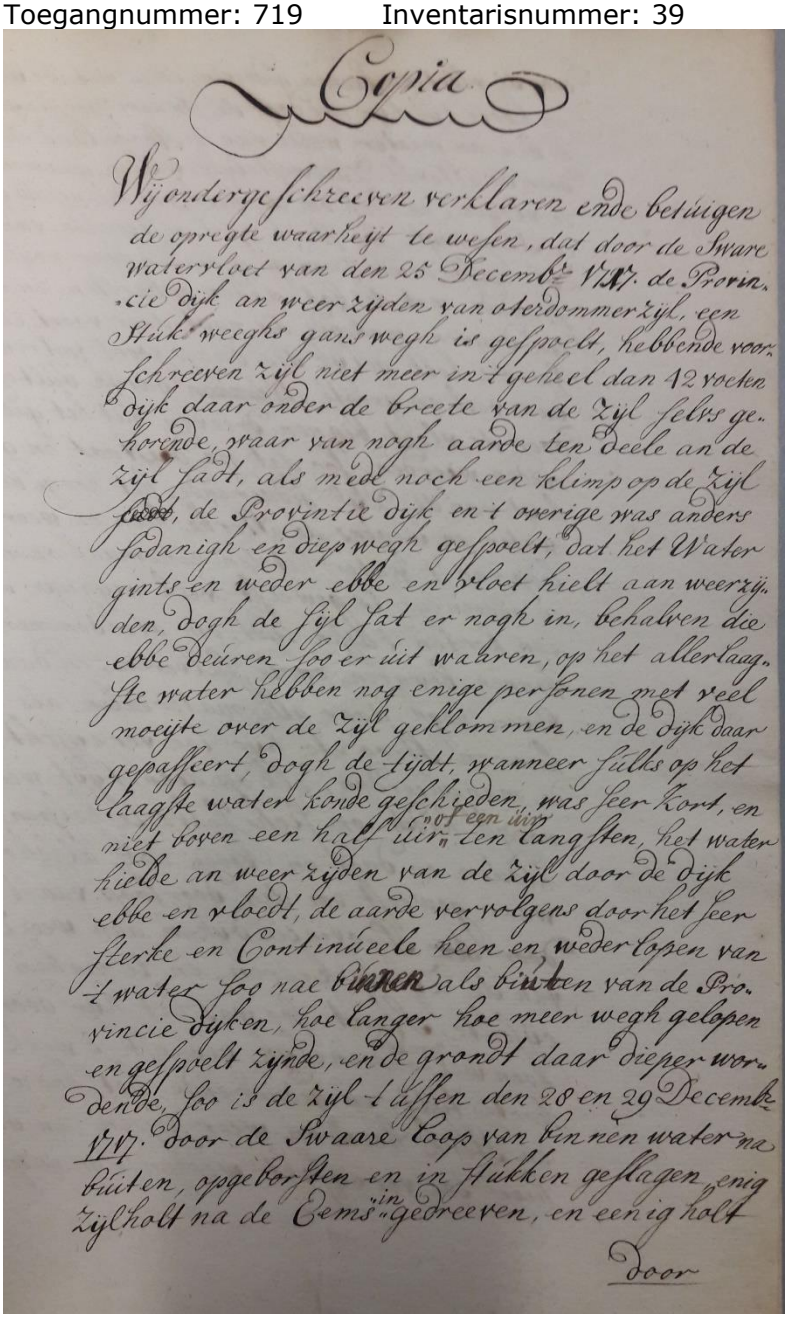

Copia

Wijondergeschreeven verklaren ende betuigen de opregte waarheijt te wesen, dat door de Sware watervloet van den 25 Decemb. 1717. de Provin. cie dijk an weer zijden van oterdommerzijl, een Stuk weeghs gans wegh is gespoelt, hebbende voor. schreeven zijl niet meer in 't geheel dan 42 voeten dijk daar onder de breete van de zijl selvs ge. horende, waar van nogh aarde ten deele an de zijl sadt, als mede noch een klimp op de zijl ~~sadt~~, de Provintie dijk en 't overige was anders sodanigh en diep wegh gespoelt, dat het Water gints en weder ebbe en vloet hielt aan weerzij. den, dogh de zijl sat er nogh in, behalven die ebbe deuren soo er uit waaren, op het allerlaag. ste water hebben nog enige personen met veel moeijte over de zijl geklommen, en de dijk daar gepasseert, dogh de tijdt, wanneer sulks op het laagste water konde geschieden, was seer kort, en niet boven een half uir „of een uir" ten langsten, het water hielde an weer zijden van de zijl door de dijk ebbe en vloedt, de aarde vervolgens door het seer sterke en Continuéele heen en weder lopen van 't water soo nae binnen als buiten van de Pro. vincie dijken, hoe langer hoe meer wegh gelopen en gespoelt zynde, en de grondt daar dieper wor. dende, soo is de zijl 't sussen den 28 en 29 Decemb. 1717. door de Swaare loop van binnen water na buiten, opgeborsten en in stukken geslagen, enig zijlholt na de Ems „in" gedreeven, en eenig holt

door

Transcriptie:

[Kopregel:] Copia

Wij ondergeschreeven verklaren ende betuigen
de opregte waarheijt te wesen, dat door de Sware
watervloet van den 25 December 1717. De Provin-
cie dijk an weer zijden van oterdummerzijl, een
Stuk weeghs gans wegh is gespoelt, hebbende voor-
schreeven zijl niet meer in 't geheel dan 42 voeten
dijk daar onder de breete van de Zijl selvs ge-

horende, waar van nogh aarde ten deele an de
zijl sadt, als mede noch een klimp op de Zijl
de Provintie dijk en 't overige was anders
sodanigh en diep wegh gespoelt, dat het Water
gints en weder ebbe en vloet hielt aan weerzij-
den, dogh de sijl sat er nogh in, behalven die
ebbe deuren soo er uit waaren, op het allerlaag-
ste water hebben nog enige Personen met veel
moeijte over de Zijl geklommen,en de dijk daar
gepasseert doght de tijdt wanneer sulks op het
laagste water konde geschieden , was seer Kort en
niet boven een half uir, "of een uir" ten langsten, het water
hielde an weer zijden van de Zijl door de dijk
ebbe en vloedt, de aarde vervolgens door het seer
sterke en Continueele heen en weder lopen van
't water soo nae [doorgehaald] binnen als buiten van de Pro-
vincie dijken, hoe langer hoe meer wegh gelopen
en gespoelt zijnde, ende grondt daar dieper wor-
dende, soo is de Zijl tussen den 28 en 29 December
1717. door de Swaare loop van binnen water na
buiten, opgeborsten en in stukken geslagen, enig
Zijlholt na de Eems "in" gedreeven, en eenig halt
door

door de vloet na binnen gedreven, en is met weijnige
en korte tijd hijr nae door de Swaare perssinge van
't binnen waater, welke van 't Hooge land en elders
door de Sterke Zuidwestelijke winden quamen toe
te vloijen, en sich om de hoek van die nieuw gemaak-
te Slaperdijk, soo sterk op 't resterende van de
Zijl an stroomde (: eenige gebinten daar nogh in
staande, met de bat deden opbarsten, en na bui-
ten drijven, makende die nagt daar voort, een
Swaare kolk, gelijk des daags voort omtrent Oter-
dum veel en groote [doorgehaald] dargh bulten, die
door de vloet binnen dreeven uit het gadt, ge-
vonden wierden, soo dat na die staat en gelegent-
heijt van de Zijl geduirende het hooge binnen
water en wegens de Sterke heen en weer
loop van 't water het ten eenemaal onmogelijk
en ondoenlijk is geweest veel weijniger in soo
een korten tussen tijdt, om oterdommerzijl te
konnen bewaren en te salveren, en daar en
boven nogh daar alle materialen als hout,
kaaren en Stroo etc: hijr toe vereijscht werden-
de manqueerden, elk op dien tijdt werk ge-
noegh hadde om sich selvs te helpen, en te
redden en daar en boven ook, alschoon ordre
waar geweest om den doorloop van 't water
door [doorgehaald] Provincie dijken aan weerzijden
van de Zijl te keeren, en te maken in ver-
eijschte Staat, soo was het hijr door dogh
even wel "mede" ondoenelijk geweest 't werk in die
korte tijdt, en geduirende het hooge water,
en sterk heen en weer lopen, en daar alles
hier toe vereijscht wordende manqueerde

te

te vangen en secuir te stellen, dit de waarheijt zijnde, en dus voorgevallen en gepasseert prasenteren wij des noots ’t selve met Eedse te konnen bevestigen, Actum Den 14 September 1718 (:onderstont:)

Jan Mennes
Hijndrek gaijckes
Havinck pieters
Lubbartus Popkes
Albert Klasen
Jurrien Christoffel
Jannes popkes
Cornelis popkes
Jakob Klaessen
Jan Janssen

Coll*at* Accord
L: Helperi
Redger

Woldendorp

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Woldendorp Kerkeboek 1667 – 1777 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 562

Scannummer: 87 Pagina: 94

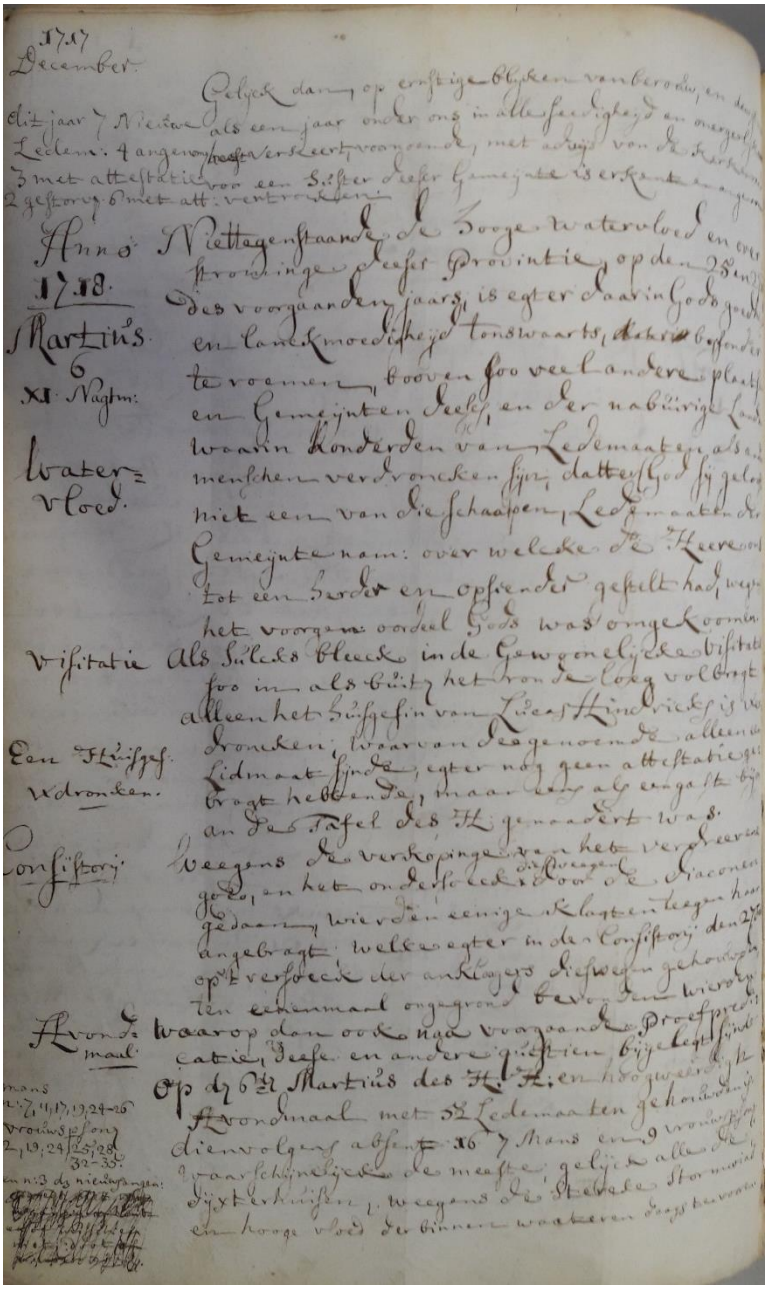

Transcriptie:

[marge:] Anno
1718
Martius 6
XI Nagtm*aal*:

Niettegenstaande de hooge watervloed en over-
strominge deeser Provintie op 25 en 27 *december*

des voorgaanden jaars, is egter daar in Gods goedheijd
en lanckmoedigheijd tonswaarts bijsonder
te roemen, booven soo veel andere plaatsen
en Gemeijnten deeses, en der nabuirige Landen
waarin honderden van Ledemaaten als andere

[marge:] Water-
vloed

menschen verdroncken sijn, datter (God sij gelooft)
niet een van die Schaapen, Ledemaaten der
Gemeijnte nam: over welcke de Heere ons
tot een herder en opsiender gestelt had, wegens
het voorgen*oemde* oordeel Gods was omgekoomen.

[marge:] visitatie

Als Sulcks bleeck in de Gewoonelijcke visitatie
soo in als buiten het ronde loeg volbragt,
alleen het huisgesin van Lucas Hindricks is ver-
droncken, waarvan dee genoemde alleen een

[marge:] Een Huisge*sin*
verdronken.

Lidmaat sijnde, egter nog geen attestatie ge-
bragt hebbende, maar eens als een gast bij ons
an de Tafel des H*eren* genaadert was.

[marge:] Consistorij

Weegens de verkopinge van het verdreevene
goed, en het ondersoeck diesweegen door de diaconen
gedaan, wierden eenige Klagten teegen haar
angebragt: welke egter in den Consistorij den 27 Feb*ruari*
op 't versoeck der anKlagers dieswegen gehouwden,
ten eenenmaal ongegrond bevonden wierden.

[marge:] Avond-
maal

Waarop dan ook naa voorgaande Proefpredi-
catie, deese en andere questien bijgelegt sijnde
op de 6d*en* Martius des H*eren* H*eilig* en hoogweerdigh
Avondmaal met 52 Ledemaaten gehouwden is.
dienvolgens absent 16 7 Mans en 9 vrouwsp*er*son*en*
waarschijnelijck de meeste, gelijck alle de
dijxterhuisen, weegens de stercke stormwind
en hooge vloed der binnen waateren daags te vooren.

Scannummer: 96 folio: 104 verso

Transcriptie:

[marge:] anno
1717
Decemb*er*

25
waater-
vloed
waardoor
veroor-
saakt
wat verors?
[onleesbaar]
an dijken
zijlen
menschen
en
beesten
tot
Woldendorp
Vide*:* ad
diem 6d*en* martii
1718
het Nagtm*aal* boeck
en
het sterfboeck in febr*uari*
1718
Huisen
op andere
plaats*en* veel hooger als
1686

Den 25st*en Decem*b*ris* 1717 in de morgenstond omtrent
4 uiren, behaagdet den alderhoogsten Heemelkoning
Neerlands volck en bijsonder de inwoonders deeser pro-
vintie en ons an deese plaatse (of de voor-
gaande oorloogen en swaare sterfte onder het Rund-
vee in de jaaren 1715 en 1716 nog niet genoeg waaren
om ons te tugtigen, om nu niet te melden van de
groote meenigte muis*en* die in het laastgenoemde
jaar bijnaa al het gewas des velds verteerden)
alweederom te besoeken met een seer hooge
waatervloed, veroorsaackt door anhouw-
dende stormwinden, eerst uit het zuiden,
zuidwesten west*en* en eijnd*elijk* noordwesten, meer bij-
sonder wegens de anhouwdende sonden en
anwassende ongeregtigheeden der inwoonderen
die al te seer vertrouwden op de welgemaakte
dijken, die in veele jaaren niet sodanig geweest
waaren, evenswel met een gemeene storm
overquam ons dit onheijl waardoor de dijcken
niet alleen sijn gebroocken, maar op veele plaatsen
geheel weggespoelt, selfs de dullartdijck*en*
als jeets ongewoons, meest weggespoelt, veel menschen
en vee verdroncken, verscheijden zijlen
uitgescheurt onder ander Delf en Oterdummerz*ijl.*
het getal der menschen loopt waarschijnelijk
volgens ’t geen men daarvan vind angetekent

over de 2000; dog sonder volkomen seekerheijd.
Hier sijn egter; waarin Gods hand wonderlijek
te sien is) niet meer als 5 mensen, het
huisgesin nam*elijk* van Lucas Hindricks, man,
vrouw en 3 kinderen *ver*droncken, 2 dogterties
en het jongste, een soontien, sondaags te vooren
d*en* 19d*en Decem*b*ris* van mij eerst gedoopt, niet een leede-
maat deeser Gemeijnte, vid*e*: het nagtm*aal* boeck.
Huisen sijn in een ontelbaare meenigte geruineert
en veele geheel omver en weggespoelt, hiere ter
plaatse alleen 8, de andere buitenhuisen meest beschadigt.
De Hoogste vloed was nog tusschen den 27st*en* en 28st*en*
Decemb*er*, s nagts op de meeste plaatsen; maar hier
op ver naa soo hoog niet als 1686 d*en* 13 November

Scannummer: 134 folio: 143

Transcriptie:

[marge:] 1718
Overleeden
en
begraaven

Den 25st*en dito [februari]* begraav*en* Lucas Hindricks en Foekien Menses in de
hooge watervloed d*en* 25st*en december* des voorg*aande* jaars in de morgenstond
verdroncken, en nu wedergevond*en* bij t blauwe huis in Nieuwolda

[marge:] Hoge
water
vloed: jan*uari* en febr*uari*

D*en* 28st*en* Nog het ouwdste dogter*tien* van genoemde
in deselve maand Een maagt soomen meijnde de ouwdste
dogter van Hindrick Schuil swoager? van Elsse Jurjens
wed*uw*e van Menso Jacobs hebbende gewoont op diepswal
nog een ander kind onbekent: gelijck ook een
in Januarij begraaven was alle hier angedreeven
marge:] Maart

den 7d*en* Martij weder een Jongman (hier angespoelt bij
Stoffer Harckes huis op d*en* 6e*n* dito) begraaven.
Den 18d*en* dito het jongste kind van Lucas Hindricks
19d*en december* 1717 gedoopt, daags te vooren gevonden, begraaven.

In 't geheel overleeden en begraven 17 mensen
waaronder 8 in de watervloed verdroncken 4 o*ude* en 4 jonge
dog alleen 4 inwoonders 2 o*ude* en 2 jonge . E<u>ven</u> soo veel
van deses der angedreevene. En drie andere ouwde van
andere plaatsen 1 ouwde vrouw uit Nieuwolda
en 2 ex Westph*alis.* adeoq*ue* 3 ingeseten en hun 6 kinder
dat seer nb anmerckelijck is en seldsaam.

Toelichting:

De hele familie kwam om bij de vloed, Lucas Hindricks, Fockien Menses en hun twee dochters en de kleine Mense, die de zondag voor de kerstvloed, de 19 december 1717 werd gedoopt. De vondst van de familieleden, beide ouders nabij Nieuwolda eind februari en de oudste dochters rond 28 februari en de kleine Mense pas 17 maart laat zien dat hoe de tsunami de slachtoffers het binnenland in spoelde en het pas mogelijk werd bij het weglopen van het water de vermiste personen in de velden op te zoeken. Hun jongste dochter werd niet gevonden en is mogelijk elders begraven.
Evenals in 1686, spoelden in Woldendorp ook in 1717 een aantal mensen uit andere dorpen aan, waarvan na weken in het water te hebben gelegen identificatie niet meer mogelijk was, een jongeman en twee jonge kinderen in dit geval.

Met dank aan de heer J.P. Koers

De Marne

Eenrum

Notulen van rechtdagen van de gerechten van Eenrum, Pieterburen, Westernieland en Wierhuizen, 1665 – 1803, 1705 mei 25 - 1719 okt 23 [studiezaal]
Toegangnummer: 734 inventarisnummer: 137

In de periode vanaf 1718 volgen een aantal vermeldingen van de gevolgen van de Kerstvloed. Met name worden slachtoffers van de ramp genoemd en wat voor gevolgen dit had voor hun bezittingen. Een voorbeeld:

Transcriptie:

Rechtdach Van Eenrum Lande
Den 22 Aug*ustus* 1718.
Op het versoeck van Evert Hindrixs als hypothe-
caire Crediteur over Harmen Remges en Grietie
Hindrixs van Eenrum door de Hoge Watersvloet

verdronken wort hem de beschrijvinge over
derselver nagelatene goederen geaccordeert.
Op het versoeck van Evert Hindrixs als
Hypothecaire Crediteur over Harmen Remges
en Grietie Hindrixs van Eenrum door de Hoge
Watersvloet verdronken, wort de verkopinge
geaccordeert van derselver nagelatene
mobile goederen.
Op het versoeck van Evert Hindrixs als
Hypothecaire Crediteur voor Harmen Rem-
Ges e*nde* Grietie Hindrxs van Eenrum, door de
Hoge Watersvloet verdronken, wort de
Verkopinge van het Lant Ongeveer
Een Juck groot, geaccordeert.

Met dank aan de heer F. Reenders en mevr. E. Yilmaz

Leens

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Leens Doop en Trouwboek 1680-1748 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 248

In het Lidmatenregister van Leens schrijft de dominee over de Kerstvloed van 1717 (zie tekst hieronder). Vervolgens geeft hij in de lijst met lidmaten met een streepje voor de naam aan wie er tijdens deze overstroming zijn omgekomen. Het origineel is van het register is verloren gegaan. Er bestaat alleen een afschrift uit 1814 door de schout van Leens. Waar de schout een naam niet kon lezen, heeft hij de onleesbare letters vervangen door puntjes.

Scannummer: 229 Pagina: 231

Deel van de scan:

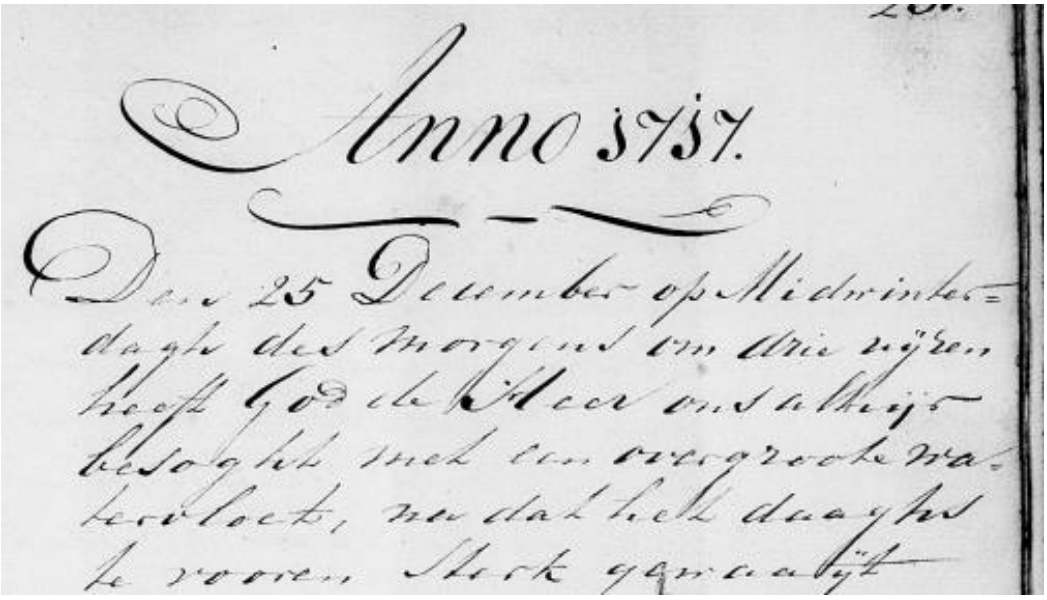
Anno 1717.

Den 25 December op Midwinter=
dagh des morgens om drie uijren
heeft God de Heer ons alhijr
besoght met een overgroote wa=
tervloet, na dat het daaghs
te vooren sterk gewaaijt

Transcriptie:

Anno 1717.
Den 25 December op Midwinter-
dagh des morgens om drie uijren
heeft God de Heer ons alhijr
besoght met een overgroote wa-
tervloet, na dat het daaghs
te vooren sterk gewaaijt
had uijt den Zuijdwesten, met
donder, blixem en hagel, het
water is alhijr te Leens op-
geklommen tot in de school
daar het [doorgehaald: het] even inspoelde, tot
an de put in 't Pastoriehof,
waardoor bij de vijftigh huizen
onder de klokkeslagh van Leens
geheel sijn nedergestort en
veel meer seer beschadight,

bij de hondert en taghtentigh menschen verdronken, onder dese over de 60 ledematen, welke met een streek zijn angeteijckent pag. 151 en bij de driehondert en taghtentigh koebeesten, over de hondert peerden en seer veel schapen. En in de nabuijrige Carspelen is het niet beter sommige slimmer afgelopen. Te Niekerk is niet als de Pastorie een Boeren huijs benevens de Kerk staan gebleven, te Vierhuijzen ook maar een of ander stuk van Huijzen, te Hornhuijzen benevens de Pastorie en kerk maar een stuk van een en ander huijs. Te Cloosterbuijren stond het niet beter, en in die beijde laatste carspelen zijn bijna de helfte menschen verdronken. Te Ulrum heeft de Noorder straat de grootste schade geleden, te Wehe heeft het water tot ant Choor van de kerk gestaan: God wil al dese schade weder herstellen, en ons voor dergelijcke droevige ongevallen verder bewaren!

[De aangestreepte lidmaten, pag. 151:]

Op en omtrent de Borgh verhildersum

5. Roelef Gerrits en sijn
6. Huisvrouw Grietjen Hindriks.
7. Harm Jeltjes en sijn
8. Huisvrouw Auke Jolkes.
10. Luijtjen Everts en sijn
11. Huisvrouw Hilje Alberts.
12. Pieter Alberts en sijn
13 Huisvrouw Grietjen Jans
14. Pieter Jeltjes.
15. Jeike Pieters.

[De aangestreepte lidmaten, pag. 152:]

17. Grietjen Wijpkes weduwe
van Derk Pieters.
19. Anje Pieters weduwe
van Remge Alberts.
obiit.
20. Claas Jans en sijn
21. Huisvrouw Trijnje
Hindriks.

Op Houw
34. Martjen Roekes
wed*uwe* van Evert
Pieters.

[Onder de kopjes Op de Kleij en Op markelhuisen zijn geen lidmaten aangestreept]

[De aangestreepte lidmaten, pag. 153:]

Op Grijsloot
42. Anje Gosens, weduwe.
43. Willem Gosens

Op de Valge
51. Jurien Geerts en
sijn huysvrouw
52. Aaf… Been*wes*. [Aefke Beenes, zie pag. 7, scan 12]
53. Grietje Gosens
54. Rijckel Gaaljes.
55. Aagtje Garmts.
56. Focke Renekes.
57. Lammert Tieses en
sijn Huijsvrouw
58. A… Pieters. [Mogelijk Lammert Jesses en zijn vrouw Anje Peters, zie pag. 9, scan 14]
59. Harmen Caspers en
sijn Huijsvrouw
60. A… Pieters. [Aafke Peters, zie pag. 65, scan 67]
61. Geertjen Popkes wedu-
we van Albert
62. Jan claassen en
sijn Huijsvrouw
63. Eltjen Willems.
64. Grietje Heijnes.
65. Hindrik Assies en
sijn Huijsvrouw
66. ….. Jargs. [Jantjen Jargs, zie pag. 65, scan 67]
67. Itjen …..ns wed-
uwe van …. [Mogelijk Itje Ariens, vrouw van Hindrik Derks, zie pag. 40, scan 42]

Op Douwen
70. Arins Laasens,
71. Grietje Jans sijn
Huijsvrouw.

[De aangestreepte lidmaten, pag. 154:]

74 Claeske
Goosens, in ’t bosch

In ’t Loegh.
81. Boele Jans en sijn
82. Huijsvrouw Meenje
98. Grietjen [echtgenote van Lammert Jansen]

[De aangestreepte lidmaten, pag. 155:]
115. Steven Jans

[De aangestreepte lidmaten, pag. 156:]
144.Gebge [vrouw van ouderling Gerrit Alberts]
151. Jan claassen en sijn
152. vrouw Anje claassen.
156. Pieter Pieters en
Reijnertje Allerts
157. sijn vrouw.
160. Roekes Everts en
161. sijn vrouw Wilmtje.

[De aangestreepte lidmaten, pag. 157:]
Grietje Gosens Huijs-
vrouw van Jurjen Claassen.
190. Jacob Jacobs.
191. Albertje Alberts. wed*uwe*

Met dank aan mevrouw J. Andriessen en mevrouw E. Yilmaz

Niekerk en Vliedorp

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Niekerk en Vliedorp, Doop- en trouwboek 1711-1781 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 306

Scannummer: 5 Folio: 4

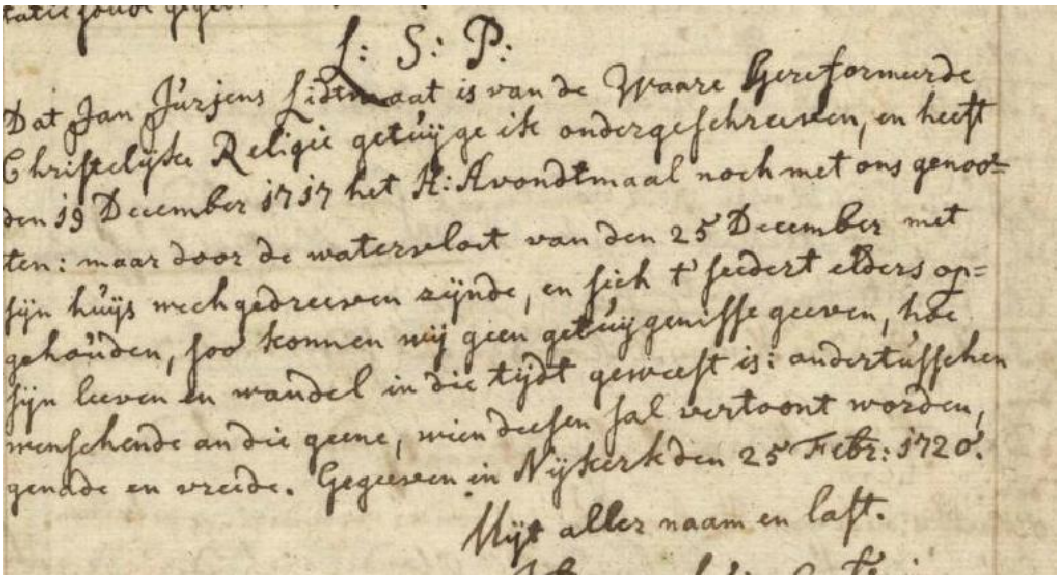

Transcriptie:

[kopregel:] L: S: P:

Dat Jan Jurjens Lidmaat is van de Waare Gereformeerde
Christelijke Religie getuige ik ondergeschreven, en heeft
den 19 December 1717 het H*eilige* Avontmaal nocht met ons genoot-
ten: maar door de watervloet van den 25 December met
sijn huijs wech gedreeven zijnde, en sich t' seedert elders op-
gehouden, soo kommen wij geen getuijgenisse geeven, hoe
sijn leeven en wandel in die tijdt geweest is: ondertusschen
wenschende an die geene, wien deesen sal vertoont worden,
genade en vrede. Gegeeven in Nijkerk [Nieker] den 25 Februar*ij* 1720
Uijt aller naam en last.
[…]

[studiezaal]

Toegangnummer: 124 Inventarisnummer: 306

Met dank aan de heer K. Bijsterveld

Pieterburen en Wierhuizen

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Pieterburen en Wierhuizen, Trouw- en Begraafboek 1677-1779 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 289 inventarisnummer: 1

Scannummer: 84 pagina 84

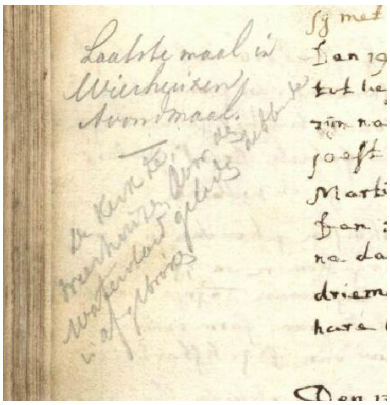

Transcriptie:

[marge:]
Laatste maal in
Wierhuizen
Avontmaal
De Kerk te
Wierhuizen door de
Watervloet geleden hebbende
is af*gebroken*

Ulrum

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Ulrum Doop- en Trouwboek 1686-1747 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 463

Scannummer: 20 Folio: 19

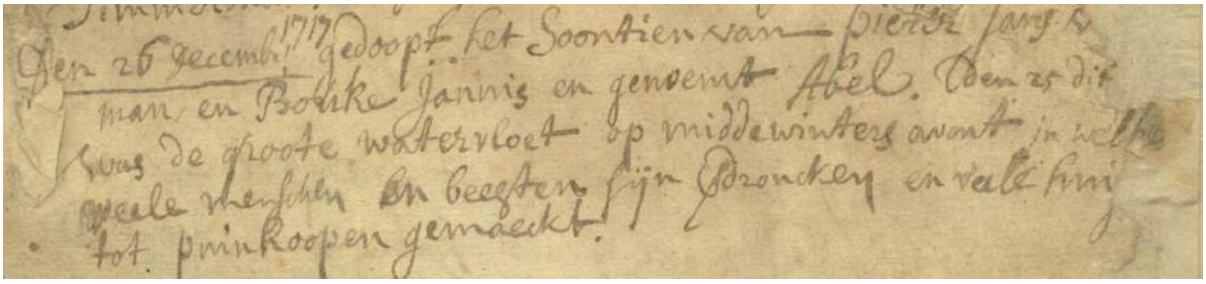

Transcriptie:

Den 26 December 1717 gedoopt het Soontien van Pieter Jans [iets weggevallen]
man, en Bouke Jannis en genoemt Abel. Den 25 dit [iets weggevallen]
was de groote watervloet op middewinters avont in welk[iets weggevallen]
veele menschen en beesten sijn v*er*droncken en veele huij[iets weggevallen]
tot puinhoopen gemaeckt.

Gerechten in Hunsingo, Het gerecht Grote en Kleine Reedschap de voormalige gerechten Ulrum, Vierhuizen, Niekerk, Vliedorp, De Houw 1631 - 1803 [studiezaal]

Toegangnummer: 734 inventarisnummer: 563

Transcriptie:

[Kopregel:]

Rechtdach van 't Grote en Kleijne
Rietschap Den 20 Febr*uarij* 1718.

Op het verzoek van Anna Christiaens hoe dat haere
suster Lisebeth Christiaens wed*uwe* van Jannes Clooster
van Houwerzijl onlangs in de Hoge Watersvloet is
verdronken, En enige van haere overgeblevene goederen
sijn geborgen; ende lichtelijck ook enige schulden
sal hebben nagelaten, soo versochte sij, dat het E*del* E*gtbaere*
Gerichte deselve goederen muchte laten inventa-
riseren, verkopen, de beschrijvinge laten gaen en
daerover 'n preterentie verklaeren, voorbehoudens
haer haer recht over hetgene soo doer muchte
komen over te schieten.
Heeft het E*del* E*gtbaere* Gerichte het gedane
versoek geaccordeert.

[…]

Westernieland

Hervormde gemeenten Westernieland en Saaxumhuizen, 1575 - 1980 - Archief van de diaconie van Westernieland: Registers van ontvangsten en uitgaven van de diaconie van Westernieland [online] [studiezaal]

Toegangnummer: 326 inventarisnummer: 7

Verslag van de kerkenraad van Westernieland over de schade en gevolgen van de Kerstvloed.

Scannummer: 5 t/m 9 pagina: 1 t/m 5

[scannummer 5, pagina 1]
De Kerken Raad van de
Gereformeerde Gemeijnte in het Wester
Nijeland heeft noodig geoordeeld dit
volgende tot een gedagtenisse voor
de Nakomelingen in haer nieuwe
Diaconie Staat Boek aan te tekenen:
die 't selve leest, die merke daer op.

Nae dat God de Heere in den jaere
1715 op vasten avonds dag de meeste Carspelen
van dese Provincie van Stad en Lande dog

sonder groote schade aen húijsen, menschen en
beesten, hadde doen overstroomen ? De daerna
dese gelijk ook alle naebúrige Provincien
van Nederland met een seer swaere en lankdu-
rige pestilentie onder het rundvee besogt. Soo
is het dat bij de vermeerderinge van de sonden
der inwoonderen in plaetse van verbeteringe der
selve op de gemelte plagen, de lang getergde
opperste Rechtveerdigheijd sijne plagen heeft
verswaard en over Nederland en bijnae alle

[scannummer 6, pagina 2]
de landen aan de Noord zee gelegen sijne
grimmigheijd door een seer hoogen en verderf-
ijken waeters vloed op den 25 Decemb*er* 1717
úijtgestort, waer door een seer groote menigte
van húijsen, menschen en alderhande vee en
goederen zijn verslonden. Waer aen 't Carspel
Wester Nijeland ook haer deel grooteliks ge-
kregen heeft, als úijt een opgemaekte Lijste der
Schaden in gemelte Carspel af te nemen is : volg-
ens welke van 50 huijsen soo aldaer voor de
waeters vloed gestaen hebben, 35 tot een puinhoop zijn
gemaekt, en de voor een gedeelte nog oover-
geblevene 15 huijsen zijn soo deerlijk beschadigd,
dat maer 4 van de selve sonder breùken met
slúúk? schoofen planken of anders te stoppen van
menschen bewoond konden worden, en maer 2
plaetsen beqúaem om sonder voorgaende reparatie
aldaer beesten te stallen.

De Kerke is ook tot den Godsdienst
onbrùikbaer geworden, zijnde de beijde brùggen
uijt de grafte weg, de beijde toorns deúren

[scannummer 7, pagina 3]
met een gedeelte múirs úijt, en alle de banken
op het choor gespoelt, soo dat de Gemeijnte driemael
hare vergaderinge op de plaetse Addinga heeft
moeten hoùden.

En alsoo dese waeters vloed dit Carspel
in de nagt des morgens om 2 úijren is overgekomen
zijn daer door een groote menigte van menschen
en andere creatuiren verdronken: waer van 't getal
der menschen is bevonden 78. Peerden 66. Beest-
en 219. Swijnen 21. Schapen 747. Onder de
overgeblevene menschen zijn der 16 de eene
op een goel? zaed?, de andere op een stúk dak
1, 2, 3, 4 úijren gaens vervoerd wonderlik
van God behouden, 2 hebben an der volgenden

naemiddag in een boom geseten, en 1 op het dak
van sijn húijs: de overige hebben sig al te mael
op de goelen? ofte solders gebúrgen.

Onder de verdronkene is ook geweeste
de Diacon en Boekhouder der Arme middelen
Tonnis Gerrits, welkers húijs gelijk het tot
een puinhoop is geworden, soo is met veele

[scannummer 8, pagina 4]
van sijn goederen het Diaconie Staatboek en
andere Schriftúren en gelden bij hem berustende
weg zijn gespoelt.

En tot het opmaeken van een klaere
Staet der Diaconie middelen soo diend hijr aen
gemerkt, het gene men úijt de mond van ver-
scheijdene overgeblevene nae de waeters nood verstaen
heeft, dat sij met hare ondertekeninge an de Diaconie
van het Wester Nijeland uyt hare name
door de Wedman ter plaetse gedaen, schúldig zijn
als volgd, Lamberts Jurriens 443 Car*olie* gulde*n*.
De verschijdene jaeren rente van mindere capitael
tot vergrootinge van het selve geredùceert, waer
van hij aenneem bij gelegentheijd een verzegelinge
te passeeren. Eijsso Wijrssema 150 gulde*n* capitael
en 2 jaeren rente, 't laetste verschenen op Maij 1718.
Siger Heines. 75 car*olie* gúlde*n* en 1 jaer rente nae 4
ten hondert verschenen op Maij 1718, waer van hij ook
anneemd een verzegelinge te passeren. Jacob
Garmts 50 car*olie* gúlde*n* nae 4 per centúm waer van
hij anneemd versegelinge te geven, en nemen de

[scannummer 9, pagina 5]
renten aanvang met Maij 1718. Roelef Jans 30 g*ulden*
capitael en 3 jaer rente, nae 't per centúm, an Maij 1718.
Lippe Jans 24 gúlde*n* capitael, en 4 jaer rente nae 4 per
centum, 4 laetste verschenen op Maij 1718. Peter Jacobs 24
gulde*n* capitael, en 1 jaer rente verschenen op Maij 1718.
Frerik Jacobs 15 gulde*n* capitael en 1 jaer rente ver-
schenen op Maij 1718 nae 4 ten hondert. En sullen ook dese
versegelinge van haer debet geven, wanneer súlx ge-
ijscht word. Actùm in onse Diaconie vergaderinge
gehouden den 26 Maij 1718.

Johannes Coens
Eccl*esiasticu*s in het Wester Nijeland

Eijsso Wiersema

Lambert Jurrijens

Wegens bovengemelte Personen, die selfs niet konden schrijven hebbe ick Wedman van haer daer toe versogt zijnde dit ondergetekent.

Reintjen Jacobs Wedman

Met dank aan de heer H. Feenstra

Eemsmond

Oosternieland

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Oosternieland 1651-1811 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 354

Scannummer:65 Folio:64

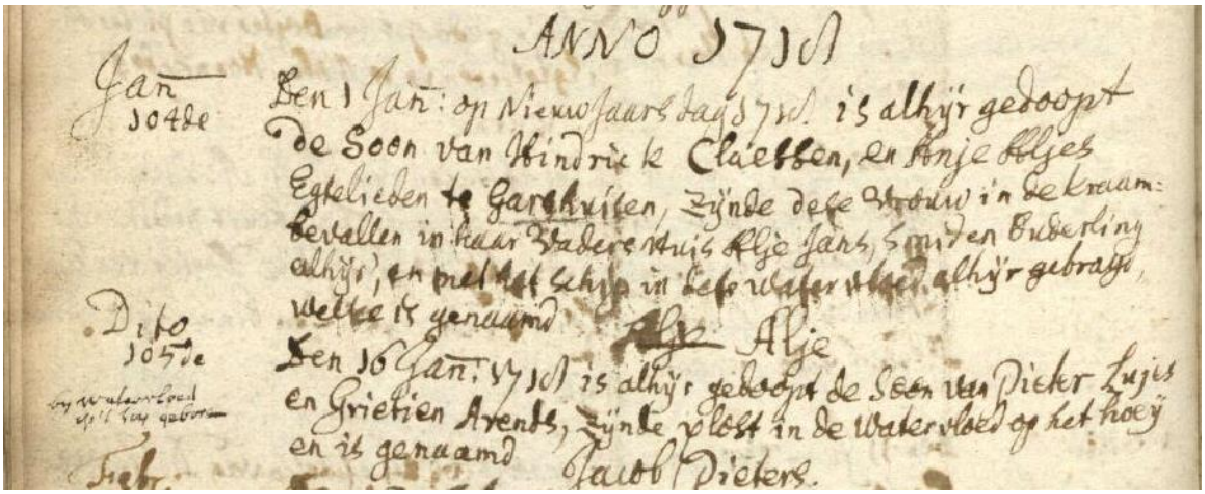

Transcriptie:
Anno 1717

[marge:] Jan*uari* 104de

Den 1 Jan*uari* op nieuwjaarsdag 1718 is alhijr gedoopt
de soon van Hindrick Claessen, en Anje Aljes
Egtelieden te Garshuisen, zijnde dese vrouw in de kraam
bevallen in haar vaders huis Alje Jans Smid en Ouderling
alhijr, en met het schip in deze watervloed alhijr gebragt,
welke is genaamd Alje

[marge:] Dito 105de

Den 16 jan*uari* 1718 is alhijr gedoopt de soon van Poeter Lujes
en Grietien Arends, zijnde verlost in de watervloed op het hoeij
en is genaamd Jacob Pieters

Met dank aan de heer B. Bultena

Gerechten in het Hunsingo, Inventaris van het archief van het gerecht van Zandeweer, Oldenzijl, Oosternieland en Rottum, Rechtspraak, Notulen van rechtdagen 1713 okt 7 - 1720 aug 27 [studiezaal]

Toegangnummer: 734 inventarisnummer: 928

Gerechten in het Hunsingo, Inventaris van het archief van het gerecht van Zandeweer, Oldenzijl, Oosternieland en Rottum, Rechtspraak, Beschikkingen over de verdeling tussen schuldeisers van de opbrengst van verkopen bij executie, de weduwe van Jan Jacobs te Oosternieland, 1718-1719 [studiezaal]

Toegangnummer: 734 inventarisnummer: 959

Toelichting: Op 18 maart 1718 komt Reender Fockes (Oosternieland) naar de zitting van het plaatselijke gerecht omdat zijn pachtboerin in de Kerstvloed is verdronken en niemand zich om haar boedel bekommert. Hij vraagt toestemming om haar goederen verkopen zodat hij de boerderij weer kan verhuren.

Usquert

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Usquert Doop- en Trouwboek 1699-1751 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 470

Scannummer: 27 Folio: 26

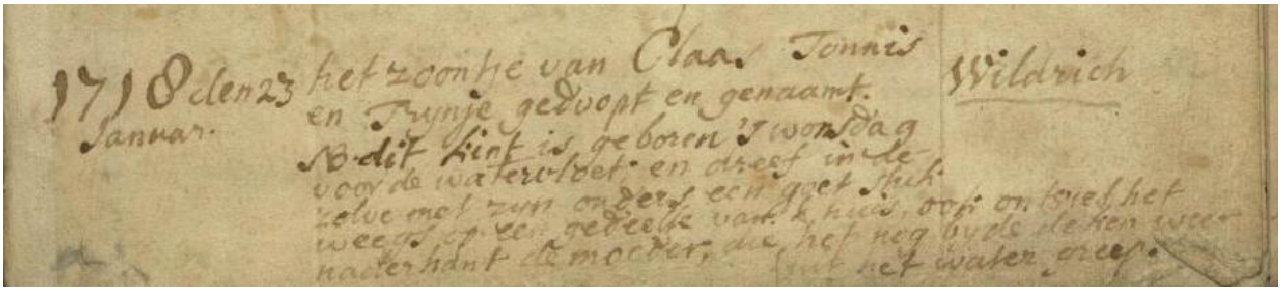

Transcriptie:

[marge:] 1718 den 13 Januari
het zoontje van Caas Tonnis
en Trijnje gedoopt en genaamt Wildrich
NB. Dit kint is geboren 's wonsdag
voor de watervloet en dreef in de-
zelve met zijn ouders een goet stuk
weegs op een gedeelte van 't huis, ook ontviel het
naderhant de moeder, die
het nog bij de deken weer
uit het water greep.

Lidmatenregister Usquert 1662-1750 [online] Hervormde Gemeente Usquert 1645-1973, Lidmatenboeken 1662-1750 [studiezaal]

Toegangnummer: 1026 inventarisnummer: 8

[Kopregel:] De namen der ledematen die alhier gevonden zijn van Joannes Adriani Mensinga Pred. t Usq. 1717.
De ledematen dezer gemeente zijn

de dijkstreek

[…]
Jan Janssen zijn huisvrouw (ov. 1717 in watervl.)
[…]
Pieterke Klaassen huisvrouw van Jacob Thomas (verdronk. 1717)
[..]
Egbert Freriks en zijn huisvrouw
Elske (beide verdronken in 1717)
Hebel Jans en zijn huisvrouw
Grietje Jans (verdronken 1717)
[…]
Trijnje (verdronken 171)
Jan Julles en zijn huisvrouw
Albertie (beide verdronken 1717)
[…]
1718 den 9 Januar*ij* des Heeren H*eiligen* avontm*aal* gehouden, dat anders op den 25 Dec*ember* was gekondigt, dog van wegen de watervloet niet eer kon gehouden worden, gelijk ook op dezen avontm.dag het water wederom zo hoog wies, dat de buitenlieden meest genootzaakt wierden in het dorp te blijven.

Met dank aan de heer K. Bijsterveld en mevr. E. Yilmaz

Warffum

Gerechten in het Hunsingo, Brief van Gedeputeerde Staten van de provincie van Stad en Lande aan rechter A.E. van Bolhuis te Warffum met het verzoek een inventarisatie te maken van de schade door de recente overstromingen, 1718 [studiezaal]

Toegangnummer: 734 inventarisnummer: 331

Verzoek aan de redger van de kerspelen Kantens, Stitswerd, Eppenhuizen, Kloosterburen, Elderhuijsen [?], Zandeweer, Oldenzijl, Oosternieland en Warffum voor het aanleveren van een lijst met daar de aantallen overleden mensen, vee en beesten

Transcriptie:

[Kopregel:] Eersame Discrete.

A.E. van Bolhuijs,
als Redger van Cantes [Kantens],
Stitswerd, Eppenhuijsen [Eppenhuizen],
Cloosterburen [Kloosterburen], Elderhuij-
sen, Sandeweer [Zandeweer], Oldenzijl,
Oosternijeland [Oosternieland],
tot
Warffum.

[Kopregel:] Eersame Discrete.

Door dien door de jongste inundatie alomm*e* [weggevallen]
seer grote schade is geschied, veele mensch*en* [weggevallen]

beesten en ander vee sijn verdronken, en de[weggevallen]
Provincie daar aan gelegen is, dat het verli[weggevallen]
nauwkeurig en correct werde geweten, en
bekent zij; Hebben Wij goedgevonden U E*dele*
bij desen aan te schrijven en te versoeken, om met
de eerste gelegentheijd te laten formeren en aan
Ons toe senden eene staat van Menschen, beesten
en peerden en door de jongste Watervloed in de
Carspelen onder U E*dele* jurisdictie omgekomen;
als mede hoe veel huijsen aldaar sijn weg-
gespoelt. Waar mede eijndigende, bevelen
U E*dele* in Godes H*eilige* protectie. Groningen
Den 9 Martii 1718
De Gedeputeerde Staten van
Stad Groningen en Ommelanden.

S.L. Goikinga vt

Ter ordonn*atie* van selve.

L. Beckering
Secret*aris*

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Hervormde Gemeente Warffum, Staatboek der bezittingen, 1706-1736 [studiezaal]

Toegangnummer: 318 inventarisnummer: 73

Folio: 21

Jacob Lamberts op de Meeden gebruickt
tijn en een half juck Warfumer meed-
lant vrie van behuisinge jaerlijxs voor
vijf g*ulden* vijf stui*v*ers.

Debet het jaer huire op Midwinter 1706	-5-5-
Midwinter 1707	-5-5-
Midwinter 1708	-5-5-
Midwinter 1709	-5-5-
Midwinter 1710	-5-5-
Midwinter 1711	-5-5-
Midwinter 1712	-5-5-

Dit lant wederom ses jaren verhuirt voor
ses g*ulde*n tijn stuiv*er*s jaers anvangend op
Gregorio 1713 dus

Midwinter 1713	-6-10-
Midwinter 1714	-6-10-
Midwinter 1715	-6-10-
Nu Gale Noachs. Midwinter 1716	-6-10-
Midwinter 1717	-6-10-
Midwinter 1718	-6-10-

Gale Noachs door de Watervloet met

sijn familie ende huis wechgedreven *ende*
verdronken dit lant voor 't jaer 1718
verhuirt an Cornellis Sicces voor -4-` –

Vide fol*io* 71.

Den 13 Julij 1708 voor het jaer lanthuir op Midwinter
1706 verschenen met -5-5-
Den 16 April 1709 het jaer lanthuir op
Midwinter 1708 *ver*schenen ontf*angen* -5-5-
Den 4 Martij 1710 het jaer 1708 ontf*angen* -5-5-
Den 29 April 1710 het jaer 1709 ontf*angen* -5-5-
Den 21 April 1711 het jaar 170 bet*aelt* -5-5-
Den 30 Maij 1712 het jaer 1711 ontf*angen* -5-5-
Van jacob Lambik het jaer 1712 ontf*angen* -5-5-
Den 18 Aug*usto* 1714 ontfangen het jaer huire
Op Midwinter 1713 *ver*schenen -6-10-
Den 22 Maij 1716 het jaer 1714 ontf*angen* -6-10-
Dito het 1715 -6-10-
Den 31 Maij 1717 het jaer 1716 ontf*angen* -6-10-
Verdronken zijnde in de Waters-
Vloet dus nihil van 1717 -6-10-
Midwinter 1718 eschenen van Cor-
nellis Sicces ontf*angen* met – 4- -

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Grootegast

Lutjegast

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Lutjegast Kerkeboek 1684-1792
[online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 270

Hierin wordt ook uitgeweid over de opstand in Aduard.

Scannummer: 68 Pagina: 70

Transcriptie:

[marge:] 1718

Den 1 Januari zijn verkoozen tot Ouderling Jan Wessels Christiani
en tot Diaken Albert Berents, welke na 3 voorgaande kunduige
in haren dienst zijn bevestigt den 30 Jaun. hebbende de verkiesinge
en kunduige op de gewoonlijks tijd niet kuunnen geschieden van we-
gen de overstrominge deser Provintie, die op den 25 december voorviel.

Scannummer: 116 Pagina: 173

An*no* 1717 Na dat het een tijdlang sterk uit het Zuidwest gewaid haddt zijn tusschen den 24 en 25 d*ecem*ber
door den stormwind uit noordwest in de Provintie van Groningerland, in Oostvriesland, het Bre-
mische de. De dijken weggespoeld, het land overstroomt - en in Groningerland alleen weggespoeld
1430 huisen, seker veele beschadigd, verdronken 2091 menschen, 3063 peerden, 11441 hoornbeesten
24953 schaapen. en in de andere landen aen de noordzijde over 10000 menschen seker v*iele*
beesten. de somertijd van het volgende jaar is soo lieflijk en warm geweest als bij geen menschen heugenis is geweest, alleen dat door de droogte een groot gebruik aen vers waater
Zij geweest, en door tweedragt de dijken ongemaakt bleven liggen tot aen de herfst.
wanneer in Octob*er* veele nieuw gemaakte dijken *sek*er zijn weggespoeld door den storrm, en veele
landen op 't nieuw overstroomt. Den 4 Octob*er* ontstont in het Westerquartier
eene opstand van de boeren, om dat sij getaxeerd waren 22000 g*ulden* tot reparatie
van de dijken optebrengen, en als sij van voornemen waren het huis van de Heer
Van Aduwerd [Aduard] te ruineren; viel tusschen haar en de militie, die derwaerts gesonden
was, een kleine schermutselinge voor, waarin wederzijds eenige gequetst wierden
en drie boeren doodbloeden, waarop de boeren de vlugt namen, 12 gevangen

Scannummer: 117 Pagina: 174

genomen, en voorts genoodsaakt haar geld opte*bren*gen. Zijn vervolgens eenigs voor-
naamste Oproermakers bij de kop gevat, en de gevangenene ontslaegen. De Dijken
ten meesten deels hersteld in dese Provintie door Gods goetheit genadelijk gespaart.
waar het een seer droog somer. Soo ook op 't jaar 1720.

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Menterwolde

Noordbroek
Doopsgezinde gemeente Noordbroek-Nieuw Scheemda, Register van jaarverslagen, 1856 - 1939 met voorin aantekeningen van de geschiedenis tot 1857, namen van oudsten, leraren en leden van de kerkenraad, 1680 - 1907 [studiezaal]

Toegangnummer: 365 inventarisnummer: 7

Deze tekst is midden 19e eeuw geschreven en bevat verwijzingen naar de Kerstvloed.

Pagina: 20 – 21, 22 - 23

Transcriptie:

pagina 20

[Kopregel:] Tweede tijdvak van 1700-1748

[…]

Al spoedig zou blijken, dat bij gebrek aan ondersteu-
ning van buiten, de leden der gemeente wel hunne
handen in een mogten slaan, om niet te beswijken. Nog
waren beide gemeenten geene 20 jaren vereenigd geweest,
of eene gelijke ramp als hen had zamengebracht en de
eene helft tot den rand van verval had gevoerd dreig-
de nu de geheele gemeeente met ontbinding. In 1717
brak er in de Kersdagen een watervloed los, die nog
veel vreeselijker verwoestingen aanrigtte dan de Al-
lerheiligen-vloed van 1686. Gelukkig echter bleef
deze ramp voor onze gmeente meer dreigend dan
zij verwoestend werd. In 4 Klei-Oldambt, dat toen
waarschijnlijk, als toneel der verwoesting, nog genoemd
is in plaats van Nieuw-Scheemda, omdat in de eerst
genoemde streek nog vele leden woonden en daar
(wegens de lagere liggin der landen) de meeste schade
geleden werd – in 't Klei-Oldambt verloor de gemeen-
te evenwel nog 9 koeijen, 8 paarden, 22 schapen en te
Noordbroek 40 koeijen, 14 paarden, 52 schapen en 9 verkens
Waarlijk een verlies nog groot genoeg, om velen te doen
achteruitgaan en welvaart en op de grens van armoede
te brengen. De voordeelen der boerderijen waren toen
zeer gering, in verhoudin tot de tegenwoordige, te
meer daar destijds bijna al het land nog wei land ws.
En op die ramp, welke elders veel grooter onheilen
had veroorzaakt, volgde eene drukken de duurte van
levensmiddelen. Het ontrbreekt dan ook niets
aan bewijzen in de diakonieboeken van die jaren
dat den vloed der gmeente aanzienlijke schade, ook
door vermeerdering van onderstands-kosten heeft
betrokken. Zelfs schijnt de kas toen uitgeput geweest

pagina 21

te zijn! Enkele buitengewone uitgaven ten gevolge van den
vloed, zijn althans eerst eenige jaren daarna betaald.
Na deze nieuwe ramp worden de uitgaven grooter, de
inkomsten geringer. De diakens verkoopen huizen, nemen
geld op rente toch blijft er gedurig een deficit in de
kas. De belangstelling, die zich eerst zo krachtig had
geopenbaard, neemt ook af. De gemeente gaat achteruit
niet alleen in uiterlijk welvaart, maar ook in aantal
van leden. Was dit aantal in 1710 nog 120 geweest, in
1731 is het gedaald tot 93.

[…]

pagina 22

[…]

Tot dit hernieuwde leven der gmeente heeft ze kenlijk
ook hare betrekking, tot de Societeit der Oude Vlamingen
niet weinig bijgedragen. Deze betrekking onderging
namelijk sedert den vloed van 1717 eene aanmerke-

lijke wijziging. De schade door die overstrooming aan vele gemeenten toegebragt, had ten gevolge dat de Societeit in 1718 elke tot haar behoorende gemeente uitnoodigde, voortaan eene "milde gifte toe te brengen tot ondersteuning in den grooten nood door de zoute wateren aangebragt". Van deze ondersteuning zal ook onze gemeente genot hebben gehad daar zij

pagina 23

Eene aan merkelijke som heeft bedragen en verdeeld is onder de verschillende gemeenten naar de mate van de opgegeven verliezen.

[…]

Oldambt

Beerta

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Beerta Kerkeboek 1671-1730 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 77

Scannummer: 156 Folio: 161

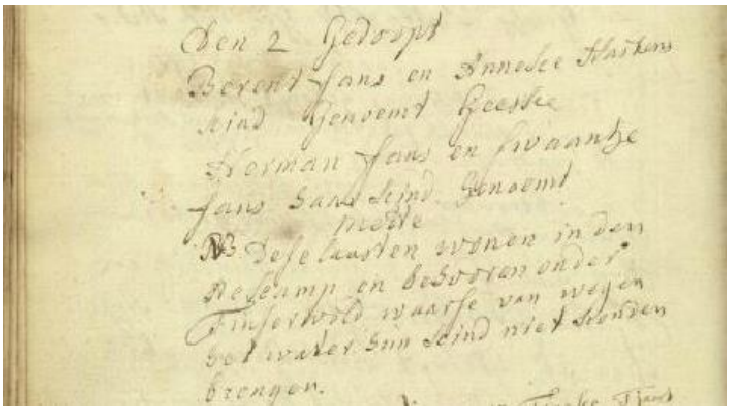

Transcriptie:

Den 2 gedoopt
Berent Jans en Anneke Haikens
kind Genoemt Geeske.
Herman Jans en Swaantje
Jans hun kind genoemt Mette.
NB Dese laatsten wonen in den
Aekamp en behooren onder
Finsterwold [Finsterwolde] waarse van wegen
het water hun kind niet konden brengen.

[Studiezaal]
Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 29

Met dank aan de heer J.P. Koers

Finsterwolde

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Finstertwolde Kerkeboek 1713-1780 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 77

Scannummer: 131 Folio: 136

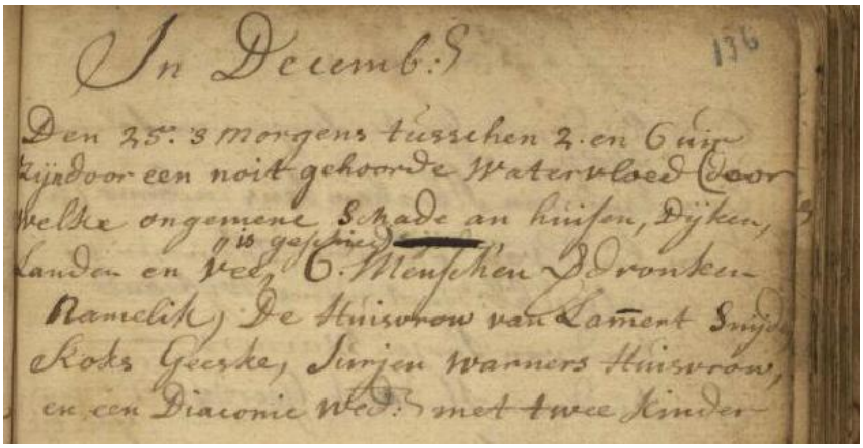

Transcriptie:

[Kopregel:] In Decemb*er*

Den 25: ’s morgens tusschen 2 en 6 uir
zijn door een noit gehoorde Watervloed door
welcke ongemene Schade an huisen, Dijken,
Landen en vee 6. Menscher *ver*dronken
Namelijk De Huisvrouw van Lamert Snijd*er*
Koks Geeske, Jurjen Warmers Huisvrouw,
en een Diaconie Wed*uwe* met twee kinder

Met dank aan de heer J.P. Koers

Nieuw-Beerta

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Nieuw Beerta Kerkeboek 1669-1811 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 310

Scannummer: 45 Pagina: 47

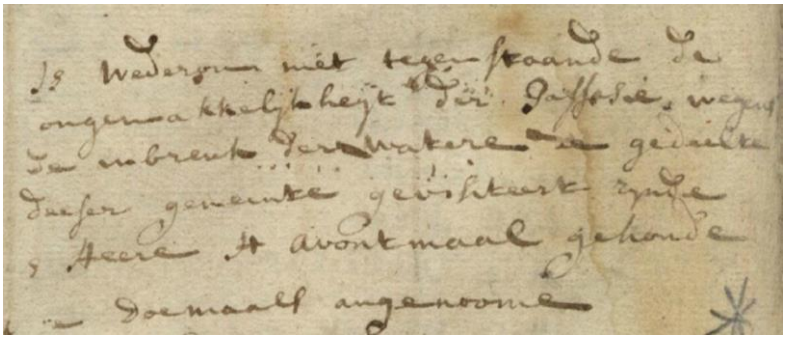

Transcriptie:

Is wederom niet tegenstaande de

ongemakkelijkheijt der Passasie wegens
de inbreuk der wateren *die* gedeelte
deser gemeinte gevisiteert zijnde
Heere He*ilige* Avontmaal gehoude
Doemaals angenomen

Met dank aan de heer J.P. Koers

Nieuw-Scheemda

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Nieuw Scheemda Kerkeboek 1673-1811 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 323

Scannummer: 43 pagina: 75

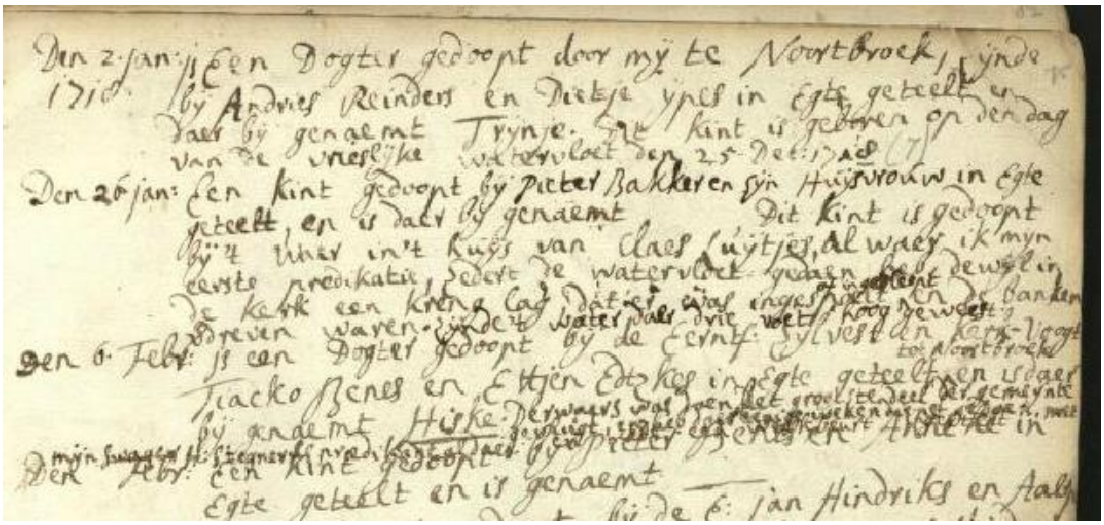

Transcriptie:

[marge:] Den 2 jan*uari* 1718:

is een Dogter gedoopt door mij te Noortbroek, sijnde
bij Andries Reinders en Dietje IJpes in egte geteelt en
daer bij genaemt Trijnje. Dit kint is geboren op de dag van de vrieslijke watervloet *december* 1718 (*7*).

[marge:] Den 26 jan*uari*

Een kint gedoopt bij Pieter Bakker en sijn huijsvrouw in egte
geteelt, en is daer bij genaemt Dit kint is gedoopt
bij 't Waer in 't huijs van Claes Luijtjes al waer ik mijn
eerste predikatie sedert de watervloet gedaan heb, de wijl in
de kerk een kreng lag dat er was ingespoelt of ingesleept en de banken
verdreven waren, zijnde 't water daer drie voet hoog geweest.

[marge:] Den 6 febr*uari*

is een dogter gedoopt bij de Eerentf: sijlvest en kerk-voogt tot Noordtbroek
Tiacko Benes en Eltien Edtzkes in egte geteelt en is daer
bij genaemt Hiske. Derwaars was toen het grootste deel dder gemeijnte
gevlugt en hed daer eenige weken dienst gedaen met

mijn swager H. Stegnerus, predikant aldaer en [onleesbaar] een week beurt [onleesbaar]

Met dank aan de heer J.P. Koers

Slochteren

Siddeburen

Gerechten in Fivelingo, Notulen van rechtdagen van de gerechten van Farmsum en Siddeburen, 1717 dec 8 - 1729 jun 16, gerecht van Farmsum, 1718 mrt 23 - 1729 jul 1, gerecht van Siddeburen [studiezaal]

Toegangnummer: 733 inventarisnummer: 172

Dijderick Fockes moest voor het gerecht van Siddeburen verschijnen wegens heling van een aangespoelde kist met zilver. Zie de transcriptie hieronder. Een vergelijkbare rechtzaak werd gevoerd tegen Wiete Arents (vanaf 20 juli 1718).

Transcriptie:

[koptekst:] Extraordinarie Rechdagh tot
Siddebuiren Den 20 Julij 1718
Het Edel Egtbaere Gerichte van Siddebuiren
ratione officii Impetrant
Contra
Dijderick Fockes Gedaegde
Het Edel Egtbaere Gerichte van Siddebuiren ratione officii
contendeert tot confirmatie van ansegginge
ten einde ghij arbitrarie als nae regte sult
worden gecorrigeert, ter oorsake ghij u hebt
durven onderstaen, om verscheiden silver in de
laeste watervloet uit een angedreven kiste
te krijgen en 't selve te verbergen en te
verhelen; de Gedaegde absent wort in primam
contumaciam genoteert.
[…]
[koptekst:] Extraordinarie Rechdagh tot
Siddebuiren Den 17 Augusti 1718
Het Edel Egtbaere Gerichte van Siddebuiren
ratione officii Impetrant
Contra
Diderick Fockes Gedaegde
Het Edel Egtbaere Gerichte ratione officii insisteert
sijn voorgaende ansegginge ten protocolle
geteickent, de Gedaegde absent wort in secundam
contumaciam genoteert
[…]
Extraordinarie Rechdagh tot
Siddebuiren Den 21 September 1718
Het Edel Egtbaere Gerichte van Siddebuiren
ratione officii Impetrant
Contra
Dijderick Fockes Gedaegde

Het Edel Egtbaere Gerichte ratione officii insisteert
sijn voorgaende ansegginge ten protocolle
geteickent, de Gedaegde absent wort in tertiam
contumaciam genoteert
[…]
Is bij Gerichte van Siddebuiren ge-
compareert, De Edele Diderick Fockes, en
heeft de Breucke met het Edel Egtbaere Gerichte
van Siddebuiren, wegens de actie soo
't selve tegens hem heeft geinstitueert,
afgemaekt, is desen alsoo in actis ge-
teickent Actum Den 18 October 1718

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Ten Boer

Thesinge

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Thesinge Doop- en Trouwboek 1642-1788 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 444

Scannummer: 86 Folio: 100

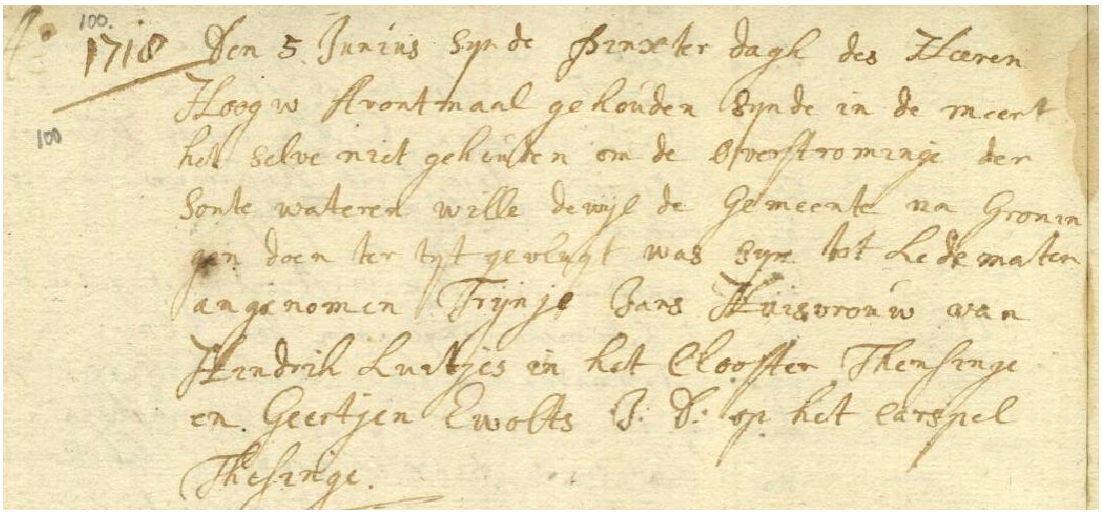

Transcriptie:

Anno 1718
Den 5 Junius sijnde pixter dagh des Heeren
Hoogw*aardig* Avontmaal gehouden sijnde in de meert
het selve niet gehouden om de overstrominge der
Soute wateren wille de wijl de Gemeente na Gronin-
gen doen ter tijt gevlugt was zijn tot Ledematen
angenomen Trijnje Jans Huisvrouw van
Hindrik Luitjes in het klooster Thesinge
en Geertjen Ewolts J*onge* D*ochter*
op het carspel
Thesinge.

Woltersum

Doop, Trouw en Begraaf (DTB), Kerkelijke Gemeente Woltersum Kerkeboek 1638-1764 [online, via Alle Groningers] [studiezaal]

Toegangnummer: 124 inventarisnummer: 566

Fragment 1: Scannummer: 178 – 179 Folio: 178 recto verso

Fragment 2: Scannummer: 253 Folio: 258

Transcriptie fragment 1:
[titel:] A*nno* 1717 d*en* 25. December

[Folio 178] Op Kers-dagh, wanneer men sigh bereijde, om god in 't openbaar te dienen, so heeft het Dien regtveerdigen Rigter belieft ons Carspel Woltersum (neffens de meeste plaatsen deser provincie) te besoeken met een seer hogen watervloed, hoedanigeen geen onser oudsten geheugde*!*
'S nagts van te voren deede de Heere een sterken aenhoudenden Noord-westen-wind, volgende op een voorgaande Zuijd-westen-wind, oprijsen, welke, door gods Bevel, vermengt zijnde met sware Hagel-buijen, de hoogmoedige golven in diervoegen verhief, dat de deuren en grendelen der Zee hare kragt verloren, om het Sout water te rugge te houden. Derhalven is hetselve met grote kragt en geweld seer haastig doorgedrongen, ons land overal bedek-kende, so dat het een soute zee geleek, waarop men in plaets van te wan-delen, de scheepen sagh varen.
's Maandaegs daaraen volgende, teegen avond, liet god weederom de roede sijner verbolgentheid sien, wanneer Hij op 't nieuw gebood den wind uijt het Noord-westen, gepaart met hagel en heldere blixem, so dat de Huijsen daverden, waarop dan het water nog hoger opliep.

In dien Dagh en tijd der benaeuwtheid sagh men op sommige der lage Huijsen van ons carspel een wit doek waeijen, tot een teeken der dringende nood! Het nare geluijd der aangeroerde klokken, ellende gelijk als uijtroepende, wierde gehoort! In de laagste Huijsen, buijten ons Dorp, quam de benaeuwtheid seer aen 't herte dewijl de wateren aenwiessen tot nabij de solders en beunen! De Huijsen binnen ons Dorp waren vol water, (bijkans, dog niet geheel, uijt gesondert het Huijs, 't welke Aaltjen Hermans (Snijders) bewoonde, zijnde het hoogst van ons Dorp.) Selfs in de Borgh en pastorie stond het water een voet hoog; ja, men konde het naeuwlijks door gieten uijt de kerke weeren; Diesweege magt men de beneedenste plaatsen verlaten en de hoogste vertrekken soeken, de kamers en solders tot keukens makende.

Door gods bijsonder langmoedigheid Zijn er egter geen menschen in ons Carspel verdronken
maar seer veele Beesten, die men ten Deele aen scheepen gebonden dood uijt de Huijsen sleepte; De graghte om het kerkhof omvingh dode koeijen en schape*n* Het kerken-hof selfs was gelijk een slagthuijs! Ja de kerke geleek na een koe- en peerde-stal, ja ook na een sieken-huijs, waerin men kinderen sagh seer ellendig liggende aen de kinder-pokken! Daar was mist en vuijlighe gehouwen vleesch en afgetrokkene vellen! Daar wierde ook het vleesch van de versopene Beesten gekookt; uijt dit alles ontstond een seer nare reuk en vuijle benaeuwende Damp!

[Folio 178]

[marge:] D*en* 29. December 1717

is Peter Rötgers, een oud Carspel-man, eeven voor de water-vloed gestor*ven* zijnde, met een Schip ten grave gebragt; nadat men hem buijten de dood-kiste in het huijs omdrijvende, ende in een Zeijl gewonden hebbende door het dack des Huijses getrokken hadde! Sijn graf konde naeuwlijks ofte niet van 't indringende water bevrijd worden.

In dienselvigen droevigen tijd is Elte Peters Huijs van de 20 grasen pastorie-Land geheel weg-gedreeven, na Helm; van waer het sijn H*oog*W*el*geb*oren* J: C: Polman, Heer van Woltersum heeft laten afhalen, en weederoplaten rigten op kerke-grond bij het armen-huijs, A*nn*o 1718.

[marge:] A*nn*o 1718
eeven na Nieuw-jaar heeft men den Openbaren gods-dienst beginnen te verrigten in de pastorie, in het Zaal; alwaar ook den H: Doop bedient is aen een Dogtertjen van Jacob Jans Collector d*en* 16. Jan*uar*y
[linkterkantlijn:] In ditselvige jaar 1718.
Heeft de H*oog*W*el*geb*oren* Heer J: C: Polman, He*er* van Woltersum, aen ons Dorp, tot haren lasten, vergunt, een put te graven op de hoogte bij de smids huijs, om also voorsien te worden met versch water.

[marge:] D*en* 22. Febr*uary* 1718.
heeft men ontrent Elle Jans 3. grasen een Meijsjen van ontrent 14. jaren in het sout water verdronken en aldaer van elders aengedreeven gevonden hetwelke 't E. gerigte op onsen kerk-hof heeft laten begraven.
[linkerkantlijn:] D*en* 23. dito
Heeft men ontrent Jan Roeleffs Huijs op de Bloken gevonden
1. een Meisjen van ontrent 14. of 15. Jaren,
2. een jongsken ontrent van dieselven ouderdom,
3. en een kind in het pack; welke tot E. gerigte insgelijks op den kerk-hof tot Woltersum, heeft laten begraven.

Transcriptie fragment 2:
[Folio 258]
Anno 1718 zijn deese navolgende
personen in 't Carspel Woltersum
begraven.

…

d*en* selv*en* [22.] dito. [februari] een meijsjen van ontrent 14 jaren, verdronken in 't sout water, gevonden ontrent Elle Jans 3. grasen, en van 't gerigte begraven.
d*en* 23. dito gevonden ontrent Jan Roelefs huijs op de Bloken

1. een meisje van ontrent 14 of 15 jaren
2. een jongsken ontrent van dien selve*n* ouderdom
3. en een klein kind in het pack; alle drie in 't sout*e* water verdronken, en van 't gerigte begraven.

Met dank aan de heer G. Kamphuis

Winsum

Winsum

Winsumer- en Schaphalsterzijlvest, Resoluties en notulen, 1703 mei 1 -1718 okt 12
[studiezaal]

Toegangnummer: 2778 inventarisnummer: 25

Deze resoluties en notulen gaan over de gevolgen van de Kerstvloed in het Winsumer- en Schaphalsterzijlvest. Met name beslommeringen over de weggespoelde Lukhuisterbrug worden beschreven.

Pagina 532

[Kopregel:] Ordinairis Waerdach gehouden tot
Onderdendam Den 22 Martij
1718.

De E*del*e H*eer* van Dijksterhuis.
De E*del*e H*eer* van Aduard.
De E*del*e H*eer* van Middelstum.

Op het ingediende req*ues*t van Peter Claesen hoedat
sijn schip in de Jongste Midwinters storm op
de Noorder Zijl is gedreven versoekende permissie
om het selve wederom daeraff te laten arbeijden. Hebben
de E*del*e H*ooge* Heeren Hoofmester ende schepperen van
Winsumer ende Schaphalster Zijlen den Remon-
strant sijn versoek in sooverre geaccordeert, dat
hij sijn schip daer wederom sal mogen laten
afarbeijden, mits dat hij de schaede soo door
het afarbeijden an de Zijlen muchte werden
veroorsaekt sal vergoetzen, en het gene ontram-
poneert muchte worden op sijn kosten laten repareren.

[Zijlijn:]
Peter Claesen req*ues*t
om sijn schip van de
Zijl to laten brengen
Geaccordeert.

Alsoo door de grote watersvloet van den 25 Dec*ember*
1717 an Menschen, Vee ende Koorn is grote schade geschiet, ende
Landerien onder het Zijlvest van Winsumer ende schap-
halster zijlen resorterende voor een groot gedielte noch
tegenwoordich met de soute wateren zijn bedeckt, soo
dat alle schepperen het zijlschot op dese dach niet
hebben konnen opbrengen, En ingevolge vorige me-
nichvuldige resolutien niemant als schepper sessie sal
mogen nemen bevorens sijn achterstallich Zijlschot-
ten

[Zijlijn:]
Dach van ’t Zijlschot
op to brengen tot
van laasten maij
uitgestelt, onge-

priejudiceert de
vorige resolutien.

Pagina 533

ten willen heeft opgebracht en betaelt, hebben de E*del*e
H*ooge* Heeren Hoofmester ende Schepperen van Winsumer
ende schaphalster zijlen dese bekomen erlijke tij 't an-
siende, de tijt van opbrengen van zijlschot 't welk
op dese dach hadde moeten gescheiden uitge-
stelt tot den laesten Maij 1718, sullen echter
alle de vorige genomene resolutien nopende het
opbrengen van zijlschot door desen geen intractie
komen te lijden, maer in volle kracht ende vigeur
volblijven.

[…]
[…]
[…]

Pagina 534

[…]

De E*del*e Heeren Hoofmester ende schepperen van Win-
sumer ende schaphalster hebben Jan Troon
gelast door Timmerluiden de Wechgespoelde
Luttekehuister brugge te slijten en tot Onderden-
dam op de Zijlvester Campe laten brengen.

[Zijlijn:]
Luttekehuister
brugge tot Onder-
dendam te halen.

Ordinaris pleitwaerdach ge-
houden tot Groningen Mer-
curij Den 13 April 1718

[…]

Pagina 536

[…]
[…]

De E*del*e H*ooge* Heeren Hoofmester ende schepperen van
Winsumer ende schapalster zijlen hebben het
versoek van Claes Eckes nopende Lutteke-
huister Brugge gedaen, tot naesten Waer-
dach gedissereert.

[…]

Pagina 539

De E*del*e H*ooge* Heeren Hoofmester ende schepperen van
Winsumer ende schaphalster zijlen hebben de
Persoon an wiens heem de Wechge-
Spoelde Luttekehuister brugge is komen
andrijven en die nauwe opsicht heeft ge-
nomen, dat daervan geen hout wijrde
ontvreemt daervoor tot een recognitie
toegeleft twee Ducatons

[Zijlijn:]
Twee ducatons
toegelegt an de
persoon an wiens
heem lutteker-
Huiser Brugge
Is komen an-
drijven
[…]
[..]

Pagina 540

[…]

[…]

De E*del*e H*ooge* Heeren Hoofmester ende schepperen van Winsumer
ende schaphalster Zijlen hebben de secret*aris* Bolhuis ge-
committeert, om met alte Eijgenaers van het lant soo
haere overvant over Luttekehuister Brugge hebben
te

Pagina 541

te spreken om haer het lant afte kopen, off
andere middelen te vinden om van de reparatie
van gemelte brugge ontheft te worden, en daervan
op haeste waerdach rapport te doen.

[…]
[…]
[…]

Pagina 542

[Kopregel:] Extraordinaris waerdach gehou-
den tot Onderdendam Veneris
Den 3 Junij 1718

[…]

De E*del*e H*ooge* Heeren Hoofmester ende schepperen van
Winsumer ende schaphalster zijlen hebben ver-
socht ende gecommitteert de E*del*e He*eren* Hoofmester
schepperen, de E*del*e Heeren van Nijensteijn, Dijcster-
huis, schultinga, Adriard, Bellingeweer, Mid-
delstum ende Overste Luit*enant* J. Lewe om morgen
in Groningen te examineren Een request soo
de secret*aris* Bolhuis sal opmaken om bij de Ed*ele*
Mog*ende* Heeren Staten te worden ingelangt wegens
Overwaert over twee vennen provintie lant waer
door het Zijlvest kan werden gelibe-
reert van Luttekehuister brugge, alles onver-
kortet der E*del*e He*eren* van Bellingeweer sijn schouwinge
van pindammen daerop liggende.

[Zijlijn:]
Commissie nopende
Luttekehuister
Brugge.

Pagina 543

[…]
[…]

De Edele Hooge Heeren Hoofmester ende schepperen van Win-
sumer ende schaphalster hebben geresolveert
dat het hout van de Luttekehuister brugge
bij uitmijninge sal werden verkost en de sectet*aris*
tot die verkopinge gecommitteert.

[Zijlijn:]
Hout van Lutteke-
huister Brugge
te verkopen.

Pagina 544

Pras. Dno.
De E*del*e He*er* van Aduard.

[Kopregel:] Commissie gehouden in Groningen
Den 4 Junij 1718.
Volgens resolutie van gisteren de E*del*e H*ooge* Heeren Gecom-

mitteerden angenomen hebbende te compareren
maer niemant anders als de Hooch Ed*el* Welg*estelde* Heer
van Aduard zijnde erschenen, heeft sijn Hooch Ed*ele*
Welg*estelde* verstaen dat het gecomipeerde req*ues*t
van secret*aris* Bolhuis alsoo an de Edel Mog*ende*
Heeren Staten van Stadt ende Lande sal worden
gepresenteert Luidende als volgt:

Edele mogende Heeren Staten van
Stadt Groningen ende Ommelanden

Remonstreren Uw Edel Mogende met alle onder-
danigheijt de E*del*e H*ooge* Heeren Hoofmesteren ende schepperen
van Winsumer ende schaphalster zijlen, hoedat een
seer Grote ende Lange Brugge de Luttekehuister
Brugge genaemt, hebbende gelegen over het Wijde
Winsumer Diep tegens over Luttekehuisen tusschen
Maerhuister Tolheck ende Winsumer ende schaphalster
zijlen door de Hoge Watersvloet van den 25 Decemb*er*
1717 is wechgedreven, en hoedat maer 79 Jucken
Lant over het diep zijn liggende die de Overwaert daer
over hebben Ende Eijgenaers van die Landerien niet
pretenderen dat de E*del*e H*ooge* Heeren Hoofmester ende schep-
peren van Winsumer ende schaphalster zijlen tot
Dienste Van soo Weinige Jucken Lant sulken
swaeren onderhout van Een Brugge tot hare
Laste

Pagina 545

Laste houden, maer te vreden zijn waneer haer
een andere Uitwech wert gewesen, die niet anders
gevonden kan worden dan over twee Vennen pro-
vintie Lant, waervan Eje Berents gebruicker
is, welke beijde Vennen maer lang zijn 57 Roeden

Soo versoeken de E*dele* H*ooge* Heeren Hoof-
mester ende schepperen van Win-
sumer en schaphalster zijlen,
dat Uw Edele Mogende de Over-
vaert van die 79 Jucken over
die beijde Vennen mogen ac-
corderen, presenterende de pro-
vintie daervoor na redelijck-
heit te Contenteren.

Quo facto
W. Bolhuis als secret*aris* van
Winsumer ende schaphalster Zijlen
Hijr toe gelastet.

[…]

Pagina 546

[…]

Vermits over het request van de E*del*e H*ooge* Heeren Hoofmes*ter*
Ende Schepperen van Winsumer ende schaphalster
Zijlen bij de Edele Mogende H*ooge* Heeren Staten deser
Provintie ingelangt, nopende Een Uitwech over
twee Vennen provintielant, Waerdoor de Lutter-
kehuister Brugge niet weder in behoorlijke staat
behoefd gebracht te worden, noch niet ten vollen
is gedisponeert, maer an Heeren Gecommitteerden
is gewesen, soo hebben de E*del*e H*ooge* Heeren Hoofmester ende
Schepperen Van Winsumer ende Schaphalster Zijlen
gecommitteert de E*del*e H*ooge* H*eeren* Hoofmester, Schepperen,
de E*del*e Heeren Van Nijensteijn, Dijcsterhuis, Schal-
tinga, Aduard, Bellingeweer, Middelstum ende Overste
Luit*enant* J. Luwe beneffens secret*aris* Bolhuis om met
Gemelte Heeren Gecommitteerde Staten in confe-
rentie te komen.

[Zijlijn:]
Gecommitteerden
Gestelt tot de
Luttekehuister
Brugge.

Pagina 547

De E*del*e H*oog*e Heeren Hoofmester ende Schepperen van
Winsumer ende Schaphalster Zijlen hebben het Uit-
schrijven van Zijlschot an Gecommitteerden gewesen
als de E*del*e H*eeren* Hoofmester, Schepperen de E*del*e Heeren van
Nijensteijn, Dijcsterhuis, Schultinga, Aduard,
Bellingeweer, Middelstum ende Overste Luit*enant* J Lewe
beneffens de secret*aris* Bolhuis om op Donderdach
den 23 Junij des nademiddags om twee uiren
in het Ommelanderhuis tot Groningen daer
over te delibereren.

[Zijlijn:]
Gecommiteerden
gestelt tot beramen
van Zijlschot.

De E*del*e H*oog*e Heeren Hoofmester ende Schepperen van Win-
sumer ende Schaphalster Zijlen hebben de boeldach
van het Oude hout van Luttekehuister Brugge ge-
stelt op Vriedach den 24 Junij 1718.

[Zijlijn:]

Boeldach van Lutte-
kehuister Brugge
op den 24 gestelt.

[…]

[…]

Pagina 548

[…]

Commissie gehouden Luna den 4
Julij 1718.

Het versoeck van de E*del*e H*ooge* Heeren Hoofmester
ende Schepperen van Winsumer ende schaphalster
Zijlen, ten requeste vermelt nopende Lutteke-
huister Brugge bijde Edele Mogende Heeren
Staten van Stadt en Lande in Commissie an
de Edele Mog*ende* Heeren Gecommitteerde Ge-
deputeerde Staten van Hunsingo Quartier
zijnde gewesen; Welke Commissie op heden door
de Heeren Raetsheer Van Sijsen en Lewe Van
Middelstum Zijnde geexcueert, en daerop
met Gecommiteerden van ’t Zijlvest in
Conferentie geweest, Alwaer de Meijer van de
twee Vennen de provintie toebehorende verstaen Zijnde
Zijn de E*del*e H*ooge* Heeren Gecommitteerden van ’t Zijlvest
in presentie der Heeren gecommitteerde Staten
geaccordeert, met gemelte Meijer Eje Berents, dat hij
Jaerlijxs van’t zijlverst sal hebben te genieten
seven

[Zijlijn:]

Commissie op Lutte-
Kehuister Brugge.

Pagina 549

Seven Car*oli* g*ul*d*en* Waervoor de Negen en seventich
gracsen de Vrie Overvaert over genoemde twee
Vennen sullen hebben, voor soverre als het hem
als meijer angaet, Js sulx ten protocollo geinsereert.

Extraordinaris Waerdach gehouden
tot Groningen Jovis Den 7 Julij
1718.

Op het rapport der E*del*e H*ooge* Heeren Gecommitterden

Van Winsumer ende Schaphalster Zijlen, hoe dat op
den 4 Julij met Gecommiteerde Staten nopens
Luttekehuister Brugge in Conferentie waren ge-
weest, en met Eje Berents als Meijer van de
twee provintiale stuckjes lant, waerover de 79
grafen lant die de overvaert over Luttekehuister
Brugge hadden, waeren geaccordeert, dat gemelte
Eje Berents jaerlijxs van het Zijlvest soude heb-
ben te genieten seven g*ul*d*en* mits dat als dan de 79
graesen de Vrie Overvaert over de twee Vennen
souden hebben, voor soo verre het hem angaet.
Hebben de E*del*e H*ooge* heeren Hoofmester ende Schepperen
Van Winsumer ende Schaphalster Zijlen hetselve
approberende gemelte Heeren Gecommitteerden
voor haer genomene moeijte bedankt.

[Zijlijn:]

Resolutie nopens
Luttekehuister
Brugge waerbij
Eje Berents jaer-
lijxs voor overvaert
7 g*ul*d*en* is toelegt.

[…]

Pagina 550

[…]

[…]

De E*del*e H*ooge* Heeren Hoofmester ende schepperen Van Win-
sumer ende schaphalster Zijlen hebben Jan Troon
vereert de paelen van Luttekehuister Brugge
soo noch in het Zijlvester Diep staen.

[Zijlijn:]

Jan Troon de palen
van Luttekehuister
Brugge vereert soo
noch in’t Diep staen.

[…]

Met dank aan mevrouw E. Yilmaz

Bellingeweer en Ranum

Lidmatenregister Bellingeweer en Ranum 1668-1728 [online]

Getranscribeerde tekst:

En konden het op het verloop des vierendeel jaers voor deese tijt tot Ranum niet celebreeren, alsoo op den 25 decemb. sijnde Kers morgen, tuschen 3 en 4 uijren door een geweldige storm wint uijt den Noordwesten, welke des daeghs te vooren uijt den zuijdwesten alsoo geweldigh was geweest, alle dijken wel 3 a 4 ja 5 voeten hooh het zeewater ooverstroomde, waerdoor de geheele Provincie jammerlijke wierde bedeckt met zoute wateren, en een zee geleek, een groot getal menschen en beesten verdroncken, en veele huijsen wegh spoelden, etc., alsoo dat voor den 6 feb. 1718, niet dan over ijs tot Ranum konde koomen prediken, als wanneer het zee water noch in't lant was.

Bijlage I Doorzochte bronnen zonder resultaat

Hieronder vindt u een overzicht van doorzochte bronnen waarin geen vermeldingen over de Kerstvloed te vinden zijn.

Toegangsnr.	Inv.nr.	Plaats
275	2	Appingedam
419	2	Noordbroek
419	3	Noordbroek
733	10	Fivelingo
308	5	Tjamsweer
619	875	Farmsum
619	871	Borg Farmsum
619	891	kerk te Zeerijp
619	892	kerk te Zeerijp
1329	215	Groningen
1329	214	Groningen
1329	316	Groningen
733	10	Appingedam
333	21	Winsum
1425	1441	Groningen
1461	148	Groningen
319	185	Warffum
319	4	Warffum
331	1	Winschoten
275	2	Noordbroek
1517	4	Groningen
734	91	Familiearchief Bolhuis
734	616	Familiearchief Bolhuis
1329	657	Groningen
622	18	Borg Lulema
1518	107	Groningen
1329	42	Groningen
1329	414	Groningen
293	1	Scheemda
341	1	Zuidhorn
1605	7084	Groningen
312	1	Uithuizermeeden
2704	1	Onstwedde
2704	36	Onstwedde
1364	1	Groningen
1364	12	Groningen
1364	77	Groningen
733	171	Fivelingo
276	1	Noordhorn
251	1	Kropswolde
260	1	Meeden
260	43	Meeden
247	1	Kantens
262	1	Midwolda
256	14	Loppersum
1461	1.1	Groningen
1461	3.1	Groningen
1461	7	Groningen
2390	1	Wehe den Hoorn

365	261	Noordbroek Nieuw Scheemda
365	258	Noordbroek Nieuww Scheemda
735	206	Westerkwartier
1534	264	Groningen
1032	1069	Leermens, 't Zandt, Eenum e.a.
1	1320	Provincie Groningen
1	492	Provincie Groningen
181	4	Middelstum
181	19	Middelstum
1521	78	Familie van Halsema
1521	82	Familie van Halsema
732	133	Westerwolde Bellingwolde
732	8	Westerwolde Bellingwolde
710	2	Farmsumerzijlvest
710	36	Farmsumerzijlvest
710	67	Farmsumerzijlvest
180	7	Westerkwatier
180	31	Westerkwatier
2754	10	Pieterburen
365	264	Noordbroek-Nieuw Scheemda
216	110	Eenrum
216	228	Eenrum
249	1	Kolham
249	46	Kolham
216	109	Eenrum
2764	2	Warfum, Breede
619	762	Farmsum
619	636	Eelsum
619	649	Loppersum, Wirdum
619	871	Loppersum
619	875	Farmsum
619	884	Siddeburen
619	891	Zeerijp
619	892	Zeerijp
176	4	Loppersum
1605	9598	St Annen
1605	7079	Groningen
1461	143	Groningen
625	12	Menkemaborg & Dijksterhuis
625	13	Menkemaborg & Dijksterhuis
625	134	Menkemaborg & Dijksterhuis
2241	872	Appingedam
136	1092	Hunsingoquartier
136	1104	Fivelingoquartier
136	1232	Wedde / Westerwolde

755	367	Loppersum / Westeremden
708	381	Loppersum
24	1	Ulrum
734	137	Hunsingo
734	215	Hunsingo

Bijlage II Transcripties plakkaten

Folio 324

[Kopregel:]

DE GEDEPUTEERDE
STATEN VAN STAD
GRONINGEN EN OMMELANDEN
DOEN TE WETEN:

Also het Godt den Almachtigen Heere heeft behaegt;
Over de grote en aenhoudende Sonden en ongeregtigheden van de Inwoonderen des Landts besoekinge doende; door eene seer hooge Watervloet deese Provincie te laten overstromen; waer door niet alleen veele Menschen en Vee verdronken /eene grote menigte van huysen sijn geruineert of geheel wechgedreven / maar ook eenige Sylen zijn uitgescheurt en de Dijcken of merendeels gebroken / ook op verscheyde plaatsen ten eenemaal sijn wechgespoelt. Hebben de Heeren Staten van Stadt en Lande het ten hoogsten nodigh geoordeelt om in deese bedroefde toestant van Saken eenen Vast-en Biddagh te laten uitschryven tegens woensdagh den 5 January (sullende vervolgens de eerste woensdagh in yder maandt mede gelyke Biddagh over de gehele provincie werden gehouden) om alsdan Godt de Heere vieriglyk te smeeken / dat Hy syn toornige en slaande hant van dese Provincie en de seer bedroefde Ingesetenen van dien goedertierentlijk wil afwenden / en het Landt met sodanige en sware straffen niet meer besoeken: maar (versoeninge doende over de sonden des Volks.) De Provincie in dit Winter Saysoen en verder genadiglijk bewaeren /en met een gewenschte Prosperiteit wederom wil gelieven te kronen en te segenen.
Wy Ordonneren derhalven alle Praedikanten deser Stadt Groningen ende Ommelanden / als mede van het Goorecht ende beyde Oldampten / omme van dese Vast- en Bededagen allomme notitie en publicatie te doen; Oock gelasten wy allen Ingesetenen van dese geheele Provincie / om haer op voorschreven Dagen tot het Gehoor dees Goddelijken Woords / en vuyrige Aenroepinge Sijnes Heyligen Naems / ten fine boven verhaelt / Voor-en Nademiddagh in de Kerke te laten vinden / ende voorts van allerley handwercken en Neeringen / Tappen / Kaetsen / Balslaan en diergelyke exercitien haar te onthouden / op dat dit goede en heylsame voornemen door geenerhande Wulpsheden en Dertelheden werde verhindert / by poena van vyf-en-twintig Goude Realen, sonder eenige conniventie te executeren tegens die geene /soo desen ter contrarie gedaen bevonden sal worden / te appliceren een derdendeel tot profijt van den Aanbrenger / een derdendeel voor het Recht ter plaetse / ende een derdendeel tot profijt der Armen. Waarnae sich een yder tot vermydinge van Godes Rechtveerdingen Toorn / en sijn eygen particuliere schade sal hebben te reguleeren. Actum Groningae ter ver-

Gaderinge Sabbathi den 1 january 1718.

P. LAMAN vt.
Ter Ordonnatie der Heeren voor*szegd*
L. BECKERINGH Secret*aris*.

Folio 326

[Kopregel:]

DE GEDEPUTEERDE
STATEN VAN STADT
GRONINGEN EN OMMELANDEN
DOEN TE WETEN:

Naedemael door de laetse overstrominge de Provincie
overgekomen / een groot getal Koey-Beesten en ander Rund-Vee is ver-
looren gegaen: Ende geinformeert werdende / dat eenige Vreemde
Koopluyden en Ingesetenen haer onderstaen / om van die nog
overgeblevene Koey-Beesten en ander Rund-vee/ eene menigte dae-
gelijks op te kopen om buiten de Provincie uitgeboert te worden /
waer door deselve alsoo van die nog overige Koey-Beesten en ander Rund-Vee sou-
de worden ontbloot / ende oversulks de Ingesetenen van haer nodig beslag / ge-
lijk mede eenige derselver / van het aenvoeden van Rund-Vee (om wederom in be-
slagh te geraeken) worden ontsett.

SOO IST, dat Wy / agtervolgens de Welmeninge der Heeren Staten van Stadt
en Lande, conform Haer Ed*ele* Mog*ende* Resolutie van den 24 deser / de voorige placcae-
ten ende in het bysonder / dat van den 12 february 1717. renoverende, ten hoogsten
nodig hebben geoordeelt / om hier tegens te voorsien ende dieswegen een ygelijk mids-
delen / nogmaels te verbieden/ dat niemand hem sal onderstaen om eenige Koey-Bee-
sten / sonder ondescheit van Oud of Jong / by provisie tot den eersten October 1718.
Aenstaende / nae buiten dese provincie uit te voeren / by arbitraire correctie en een
poena van vyftig Car*olie* Guld*ens* voor yder Beest / boven de verbeurte van het Beest
ofte Beesten / soo hier tegens nae buiten de Provincie mogten worden uitgebragt /
(latende ondertusschen het verbot tegens den invoer van het Hoorn-Vee in sijn volle
kragt) t' Appliceren een derdendeel ten profijte van den Aanbrenger / een derdendeel
voor het Gerigte / ende een derdendeel voor den Armen.
Sullende desen / tot een yders naerigtinge / van den Praedigstoel in dese Provincie
Afgelesen / en verders alomme gepubliceert en geaffigeert worden / ter plaetsen daer
sulks gebruikelijk is.
Gelijk mede hier van een Exemplaer aen yder Rigter sal worden ter hand gestelt /
om den onhoud van desen in haere respective Jurisdictien op het rigoureuste te doen
exe-
cuteren. Actum Groningaein Collegie Veneriden 25 February 1718.

H. van SYSEN. vt.
Ter Ordonnatie der H*ooge* Heeren voor*szegd*
J.A. RAPPARDUS, Secretaris.

Folio 327

[Kopregel:]

DE GEDEPUTEER-
DE STATEN VAN STADT
GRONINGEN ENDE OMMELANDEN,

ALsoo de Zeedijcken al-om
me in de Provincie door de swaere Storm-Win-
den seer beschadigt zijnde / sonder tijdt verlies
wederom hermaeckt / en met Stroo naer be-
hooren dienen gestickt te werden / en Wy gein-
formeert zijn/ dat redes veel Stroo in de Pro-
vincie werdt op-gekoft / om uyt de selve te wer-
den gevoert / waer door soude konnen werden veroorsaeckt / dat door
gebrek van Stroo ('t gene tot het sticken der Dijcken soo nodig sal wor-
den vereischt) 't selve alhier ten duyrsten soude moeten worden inge-
koft ofte ook wel met groote kosten van buyten moeten ingehaelt
worden; SOO IST, dat Wy daer tegens willende voorsien / na het
exempel van voorige Jaeren hebben goedtgevonden en geresolveert,
dat by provisie tot den 1 May 1719. geen Stroo uyt dese Provincie
sal mogen werden uitgevoert / by poena van 25. Car*olie* guldens/ en ver-
benrte van 't Stroo/ d'eene helft ten profijte van den Aanbrenger/
ende de andere helfte ten voordeel van het Gerichte ter Plaetse / en
op dat hier van niemandt eenige onwetenheydt voorwende / sal desen
tot vermijdinge van yder sijn schaede werden geaffigeert, en ten platten
Lande van de Praedigh-stoel werden gekondigt. Actum Groningae in
Collegio Lunae den 21 Marty 1718.

J. H. Keiser. Vt.
Ter Ordonnantie der heeren voor*szegd*
L. BECKERINGH Secret*aris*

Folio 328

[Kopregel:] De Gedeputeerde
Staten van Stadt
Groningen en Ommelanden
Doen te weten:

Gelijk de ruste en vrede / welke ons lieve Vaderland nu eenige
jaaren aan den anderen heeft genoten / en nog geniet / een besonder teken is van Gods
nooit volpresen goedetierentheid / lankmoedigheit / en verdraagsaamheit / over desen
Staat / waar voor wij opregte dankbaarheit schuldig sijn / soo kunnen Wij daar tegen de
overgroote schade en ongemakken / die de navigatie en commercie deser Landen / door
den aanhoudenden Oorlog in het Noorden komt te lijden / en de swaare gevolgen daar
uit resulterende, en daarbenevens de nu verscheide jaaren lang geduurt hebbende / en
nog duurende
Siekte en Sterfte van het Rundvee / mitsgaders de veelvuldige ongemeene sware
Stormwinden / en

Watervloeden / niet anders aansien als blijken van Gods toorn / ook in de Vreede over de Sonden
van het Land ontsteken / en als voorbooden van swaarder plagen / indien die door des Heeren oneindige
barmhertigheden niet worden afgewent / Hebben Haar Hoog Mog*ende* de Heeren Staten Generaal der Veree-
nigde Nederlanden derhalven in overweginge van dien / en van den tegewoordigen toestand van tijden
en van saaken / dienstig en nodig geoordeelt / en vervolgens goedgevonden / mits desen uit te schrijven
een algemeene Dank, Vast en Bededag over alle de Geunieerde Provintien, Geassocieerde Landschappen,
Steden en Leden van dien / tegen woensdag die wesen sal den sesden van de aanstaande Maant van A-
pril / om ten selven dage in alle de Kerken deser Landen / God Almagtig van gantscher herten te loven en
te danken voor alle sijne weldaden / tot hiertoe aan Ons Lieve Vaderland bewesen / erkennende dat het al-
leen sijn goedertierentheden sijn / waardoor het selve is staande gebleven / en tot hiertoe bij sijne vrijheid
en Religie bewaart / en om voorts met een opregte belijdenisse van alle des Lands hooggaande sonden /
en ongeregtigheden / die dagelijx meer en meer aanwassen / en nog onder Gods Zegeningen / nog on-
der sijn oordeelen gebetert werden / en met een waare verootmoediging / boetbaardigheit / en bekerin-
ge / over en van deselve / den Heere / die een God is van genaade en barmhertigheit / ootmoedig / iijve-
rig, en vuuriglijk te bidden en te smeeken / om de genadige vergevinge van alle deselve sonden en onge-
regtigheden / en om een verderen Segen over den Staat / ende goede Ingesetenen van dien / met de
verlenginge van de tegenwoordige ruste en vreede in sijne gunste. Dat ook den Oorlog in het Noorden /
waarbij den Staat soo seer is geinteresseert, in een gewenschte Vreede verwisselt moge werden. Dat de ver-
derslijke Siekte en Sterfte onder het Rundvee eenmaal moge ophouden. Dat de Stormwinden en Wa-
tervloeden geen meerder schade mogen doen / en dat alle andere welverdiende plaagen van den Staat
verre afgeweert mogen werden; Alles tot Grootmakinge van Godes Allerheijligste Naame / voort-
plantinge ende aanwas van de Waare Christelijke Gereformeerde Religie / conservatie van onse dierge-
kogte vrijheid / en Onser Aller Sielen Saligheid.
Wij Ordonneren derhalven alle Praedikanten deser Stadt Groningen ende Ommelanden / als mede van
Het Goorecht ende beijde Oldampten / omme van dese Dank Vast-en Bededag alomme notitie en publicatie te doen; Doch geslasten wij allen
Ingesetenen van dese geheele Provincie / om haer op voorschreven Dag tot het Gehoor des Goddelijken Woords / en vuijrige Aenroepin-
ge Sijnes Heijligen naems / ten fine boven verhaelt / Voor- en Nademiddagh in de Kerke te laten vinden / ende voorts van allerleij

Handwerken en Neeringen / Lappen / Kaerten / Balslaan en diergelijke exercitien haar te onthouden / op dat dit goede en heijlsame
voornemen voor geener hande Wulpsheden en Dertelheden werde verhindert / bij poena van vijf-en twintig Goude Realen, sonder eenige
conniventie te executeren tegens die geene / soo desen ter contrarie gedaan bevonden sal worden / te appliceren een derdendeel tot profijt van den Aanbrenger / een derdendeel voor het Recht ter plaetse / en een derdendeel tot profijt der Armen. Waar nae sich een ijder tot
vermijdinge van Godes Rechtveerdigen Toorn / en sijn eijgen particuliere schade sal hebben te reguleeren. Actum Groningae in Collegio
Luna den 28. Marij 1718.

O.J. v. Berum, vt.
Ter ordonnantie der Heeren voorsz*itter*
L. Beckeringh, Secret*aris*

Folio 329

[Kopregel:]

DE GEDEPUTEERDE
STATEN VAN STADT
GRONINGEN EN OMMELANDEN
DOEN TE WETEN:

NAedemael de Heeren Staten van Stadt en Lande /
Geconsidereert hebbende / dat door de laetste swaere Watervloed / in
dese Provincie eene groote meenigte van allerley Beesten / zyn ver-
dronken en verongelukt / waervan de doode krengen veelerwegens te
Lande nog blyven leggen / en daerom te bevresen is / dat uit de stank
hierdoor veroorsaekt werdende / eene infectie ofte ontstekinge van
kwaedaerdige siektens / ende veele andere ongemacken / soude kunnen ontstaen.
Hebben Hooghged*aan.* Haer Ed*ele* Mo*ogende* by derselver Resolutie van den 8 April laestle-
Den / onder anderen / goedgevonden ende geresolveert / allen Rigteren te Lande te
ordonneren gelijk deselve geordonneert worden mitsdesen / om in haere respective juris-
dictien soodaene prompte ordre te stellen/ dat de krengen / op yder sijn Land / Sloo-
ten en Dijken leggende / binnen den tijd van drie dagen / nae publicatie deses/ (al-
waer sulks tegenwoordig sal konnen geschieden / ende drie dagen nae dat deselve
eerst op het Land sullen wesen ontdekt;) by de breuke van Pond Groot / voor
yder krenge / ten minsten drie voet onder de aerde worden bedolven / van dagh tot
dagh te verdubbelen/ voor die gene soo daerin naelaetigh blyven; te appliceren een
derdendeel ten profijte van den Aanbrenger / een derdendeel voor het Gerigte ter plaetse
/ ende een derdendeel voor den Armen.

SOO hebben Wy noodig geoordeelt / om ter intentie van Meerhooghgem*elde* Heeren
Staaten hier van alomme in de Provincie publicatie ende affictie te doen; Ende
verders desen van den Praedigstoel te Lande doen afkondigen / ten einde een y-
der/ soo sulks aengaet / hem daernae / tot vermijdinge van schaede / strictelijck
sal hebben te reguleren. Actum Groningae in Collegio Martis, den 12 April 1718.

H. van SYSEN, vt.
Ter Ordonnantie der H*ooge* Heeren voor*szegd*

J. A. RAPPARDUS, Secret*aris*

Folio 331

DE HEEREN GECOMMITTEERDEN
van Stad en Lande tot de Dijcken /
Post en Paelwerck deser Provincie /
gelasten U Ondergeschreven / om in-
wendig drie dagen / nae receptie deses /
een correcte staet op te geven van alle
Manschap / van 18 tot 60 jaren oud zijnde / mitsgae-
ders by wat Personen / Peerden / Wagens/ Karren en
Budden in de respective Carspelen tegenwoordig be-
vonden worden / ende denselven staet aen Haer Ed*ele* Mo*ogende*
anstonds over te senden; Dog hiervan de Gerigten /
Predikanten en Schoolmeesters wesen geeximeert.

Gedaen ter Vergaderinge van Hooghgem*elde* Heeren Ge-
Commiteerden. Martis den 17 May 1718.

De Predikant en
Schoolmeester tot
Midwolde en
Leeke [Leek]

Ter Ordonnantie van
Hooghged. Heeren
J. A. RAPPARDUS Secret*aris*